

Research Paper

Urban Digital Mental Health in Iran: Challenges and Opportunities

Khatereh Moghani Rahimi¹ , Samaneh Jalilisadrabad^{*2} , Fatemeh Sadat Hosseini Azarkhavarani³

¹ PhD Candidate, Department of Urban Planning and Design, Faculty of Art and Architecture, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran.

² Associate Professor, Department of Urban Planning and Design, School of Architecture and Environmental Design, Iran University of Science and Technology, Tehran, Iran.

³ Master's student, Department of Urban Planning and Design, Faculty of Art and Architecture, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran.

[10.22080/usfs.2025.29097.2518](https://doi.org/10.22080/usfs.2025.29097.2518)**Received:**

April 29, 2025

Accepted:

October 22, 2025

Available online:

January 10, 2026

Keywords:

Content analysis, threats and Opportunities, Urban Digital Mental Health, Systematic Literature Review

Abstract

The increasing spread of digital technologies creates many challenges and opportunities for the mental health of citizens, especially Tehran citizens. However, no study has examined these challenges and opportunities in Iranian cities so far. For this purpose, this study aims to combine the views of experts and domestic research and identify and analyze the opportunities and challenges related to digital mental health in Iranian urban environments. This study uses a mixed qualitative methodological approach. In fact, after a systematic review of previous studies and interviews with experts, the challenges and opportunities in this area have been identified and analyzed using the content analysis method. The findings of this study show that managerial factors play a fundamental role in Iranian cities. Managerial opportunities mainly emphasize the possibility of patient-centered care. While managerial threats mainly indicate the intergenerational digital divide. On the other hand, individual characteristics play an important role in determining the extent to which citizens benefit from digital mental health services and their vulnerability to the risks in this area. Individual opportunities emphasize more on increasing the resilience and public awareness and information of citizens regarding mental health. However, individual threats mainly imply the lack of digital skills and literacy among citizens. The socio-cultural category also plays an important role in shaping the attitude and behavior of citizens. As a result, although digital technologies have significant potential to improve access to mental health services, increase public awareness, and empower individuals, if not managed properly and paying attention to existing challenges, they can have significant negative consequences on the mental health of urban society.

Copyright © 2024 The Authors. Published by University of Mazandaran. This work is published as an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4>). Non-commercial uses of the work are permitted, provided the original work is properly cited.

***Corresponding Author:** Samaneh Jalilisadrabad

Address: Department of Urban Planning and Design, **Email:** s_jalili@iust.ac.ir
Iran University of Science and Technology, Iran.

1. Introduction

Digitalization has had many impacts on all aspects of sociology, politics, economics, psychology, etc. The field of urban planning and its sub-topic, urban mental health, as an interdisciplinary field that is related to all aspects of human life, must consider the effects of digitalization on life and health and strive to confront the challenges and benefit from the related opportunities.

The rapid growth of digital technologies and the digitalization of human life, especially urban humans, has created new challenges for the mental health of citizens, including addiction to social media and cyber fraud. In fact, this phenomenon brings important challenges, including the erosion of social ties, the spread of baseless rumors, and the changing nature of the boundary between public and private spaces, which ultimately changes the structure of urban life and the way citizens interact with each other and can have very inappropriate effects on the mental health of citizens. But on the other hand, digital opportunities offer promising solutions to mental health issues in cities. Digital solutions have emerged as a vital tool to address the growing challenge of urban mental health in recent decades to provide accessible, efficient, and effective mental health care for urban residents and have been studied and implemented in many cities in the form of digital platforms, applications, digital support networks, etc. Therefore, with the increasing spread of these technologies in cities, it is crucial to understand and mitigate their potential risks to ensure that the benefits of technological advancements are not overshadowed by the detrimental effects on mental health. In Iran, there are several challenges in the field of urban digital

mental health that are of great importance to investigate and resolve. Given the lack of comprehensive studies in this field, research in this area can help to better understand these challenges and develop a comprehensive approach to improving mental health in the digital urban society of Iran. For this reason, this research aims to investigate and analyze the threats and opportunities in the field of urban digital mental health in Iran.

2. Research Methodology

This study has adopted a mixed qualitative approach with the aim of gaining a deeper understanding of the challenges and opportunities facing urban digital mental health in Iran. To this end, in addition to a systematic review and content analysis of relevant research, an attempt has been made to collect expert perspectives and first-hand experiences through in-depth interviews with experts and activists in this field. In fact, library studies (systematic review) have been used to identify previous studies and collect data, and categorical content analysis has been used to analyze them.

3. Research Findings

The findings of this study show that managerial factors play a fundamental role in Iranian cities. Management opportunities mainly emphasize the possibility of focused patient care. While management threats mainly imply the intergenerational digital divide. On the other hand, individual characteristics play an important role in determining the extent to which citizens benefit from digital mental health services and their vulnerability to the risks of this area. Individual opportunities mainly emphasize increasing the resilience and public awareness and information of citizens about mental health. However, in contrast,

individual challenges mainly imply the lack of digital skills and literacy among citizens. Also, the socio-cultural category plays an important role in shaping the attitude and behavior of citizens. Socio-cultural opportunities mainly imply easier and more convenient access to digital services compared to non-digital services. However, in contrast, socio-cultural challenges mainly emphasize the reduction of face-to-face social interactions. Finally, the environmental category is important in this area.

4. Conclusion

As a result, although digital technologies have significant potential to improve access to mental health services, increase public awareness, and empower individuals, if not managed properly and addressing existing challenges, they can

have significant negative consequences on the mental health of urban communities. In fact, addressing these challenges and opportunities in urban programs can be very effective.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the persons for scientific consulting in this paper.

علمی پژوهشی

شناسایی تهدیدات و ظرفیت‌های دیجیتال در حوزه سلامت روان شهری ایران

خاطره مغانی رحیمی^۱ ID، سمانه جلیلی صدر اباد^{۲*} ID، فاطمه سادات حسینی آذرخوارانی^۳ ID^۱ دانشجوی دکتری، گروه شهرسازی و طراحی شهری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.^۲ دانشیار، گروه شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران.^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه برنامه ریزی شهری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

10.22080/usfs.2025.29097.2518

چکیده

با توسعه روزافزون فناوری‌های دیجیتال، تهدیدات و ظرفیت‌های متعددی برای سلامت روان شهروندان پدید آمده است. رشد سریع این فناوری‌ها و دیجیتالی شدن زندگی شهرنشینی در ایران نیز چالش‌ها و ظرفیت‌های تازه‌ای را در حوزه سلامت روان ایجاد کرده است. با این حال، تاکنون هیچ مطالعه‌ای به طور خاص به بررسی این ظرفیت‌ها و تهدیدات در شهرهای ایران نپرداخته است. به همین منظور این پژوهش با هدف تلفیق دیدگاه‌های متخصصان و پژوهش‌های داخلی و شناسایی و تحلیل تهدیدات و ظرفیت‌های مرتبط با سلامت روان دیجیتال در محیط‌های شهری ایران انجام شده است. این پژوهش یک مطالعه کاربردی است که یک رویکردی ترکیبی کیفی را در پیش گرفته است. بدین منظور، علاوه بر مرور نظام‌مند و تحلیل محتوای پژوهش‌های مرتبط، تلاش شده است تا از طریق انجام مصاحبه‌های عمیق با متخصصان و فعالان این حوزه، دیدگاه‌های تخصصی و تجربیات دست‌اول نیز گردآوری شود. ابتدا با مرور نظام‌مند منابع علمی، مطالعات مرتبط با سلامت روان دیجیتال شهری از پایگاه‌های معتبر جمع‌آوری و طی مراحل غربالگری، ۱۶ مقاله واجد شرایط برای تحلیل محتوای مقوله‌ای باقی ماند. سپس در گام بعدی، به منظور تکمیل و تعمیق داده‌ها، مصاحبه‌های عمیق با متخصصان و فعالان حوزه سلامت روان دیجیتال انجام شد. داده‌های حاصل از هر دو بخش تلفیق و نتایج نهایی استخراج گردید. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد، عوامل مدیریتی با بیشترین سهم (۵۱،۰۷٪) فرصت و ۲۳،۳۴٪ تهدید از مقولات تحلیل شده نقش محوری در سلامت روان دیجیتال شهری دارند. مهم‌ترین فرصت مدیریتی، امکان گسترش مراقبت‌های متمرکز بر بیمار و مهم‌ترین تهدید آن، تشدید شکاف دیجیتالی نسلی می‌باشد. در بعد فردی، ۲۱،۷۱٪ مقولات بر افزایش تاب‌آوری و آگاهی و اطلاعات عمومی شهروندان در خصوص سلامت روان تاکید دارند، در حالی که کمبود مهارت و سواد دیجیتال، اصلی‌ترین تهدید فردی با ۳۹،۳۴٪ شناخته شد. همچنین عوامل اجتماعی-فرهنگی با سهم (۱۲،۵۴٪) فرصت و ۳۱،۷۶٪ تهدید از مقولات تحلیل شده و عوامل محیطی (با ۱۴،۶۸٪ فرصت و ۵،۴۷٪ تهدید) کمترین سهم را داشتند. نتایج حاکی از آن است که اگرچه فناوری‌های دیجیتال پتانسیل قابل توجهی برای بهبود دسترسی به خدمات سلامت روان، افزایش آگاهی عمومی و توانمندسازی افراد دارند، اما در صورت عدم مدیریت صحیح و توجه به چالش‌های موجود، می‌توانند پیامدهای منفی قابل توجهی بر سلامت روان جامعه شهری داشته باشند.

تاریخ دریافت:

۹ اردیبهشت ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش:

۳۰ مهر ۱۴۰۴

تاریخ انتشار:

۲۰ دی ۱۴۰۴

کلیدواژه‌ها:

تحلیل محتوا، تهدیدات و فرصت‌ها، سلامت روان دیجیتال شهری، مرور سیستماتیک ادبیات

* نویسنده مسئول: سمانه جلیلی صدر اباد

آدرس: گروه شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه ایمیل: s_jalili@iust.ac.ir

علم و صنعت ایران، تهران، ایران.

۱ مقدمه

با افزایش شهرنشینی و گسترش استفاده از فناوری‌های دیجیتال در ایران، مسائل مربوط به سلامت روان شهری ابعاد جدیدی به خود گرفته است. تراکم بالای جمعیت در شهرهای بزرگی مانند تهران، همراه با چالش‌های زیرساختی نظیر دسترسی محدود به اینترنت پرسرعت در برخی مناطق و سبک زندگی خاص شهرنشینی، الگوهای جدیدی از استفاده از فضای مجازی را شکل داده است. این الگوها، در کنار مسائل فرهنگی و اجتماعی خاص جامعه ایران، تأثیرات مثبت و منفی قابل-توجهی بر سلامت روان شهروندان دارند.

شهرها دچار مشکلات پیچیده‌ای هستند که براساس شرایط اجتماعی، تاریخی، سیاسی و زیست‌محیطی از یک مکان به مکان دیگر تغییر می‌کند (Epting, 2021: 1). عصر اطلاعات نیز به-عنوان یک عامل مؤثر بر سلامت، یکی از عوامل تعیین‌کننده سلامت است که هرم سنی جامعه، اقتصاد، شهرها و خانه‌ها را متحول کرده است. در-حالی‌که فناوری به سمت راه‌حل‌های مفیدتر و پیچیده‌تر به منظور سهولت زندگی روزمره پیش می‌رود، خدمات سلامت دیجیتال با مشکلات روبه‌رشدی روبه‌رو هستند (Hyry et al., 2024: 66-67).

در یک شهر هوشمند شهروندمحور، فناوری‌های دیجیتال باید راحتی را برای زندگی روزمره شهروندان به ارمغان آورده و برای سلامت روان آن‌ها مفید باشند. تنها از این طریق است که می‌توان فناوری را به‌طور فعال در شهر ادغام کرد و مزایایی را که برای شهر و شهروندان به ارمغان می‌آورد به حداکثر رساند (Wang et al., 2021: 26). ظهور و گسترش تکنولوژی‌های متنوع اطلاعات و ارتباطات، پتانسیل عظیمی را در اختیار جوامع قرار داده است تا با استفاده از آن بسیاری از مشکلات و اهداف دشوار را سهل و ساده بنمایند. با تغییر کانال‌های ارتباطی، تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات تغییرات فرهنگی و اجتماعی گسترده‌تری را به همراه آورده و مسیرهای

ارتباطی بیشتری را پیش روی افراد قرار داده است (Basakha et al., 2019: 553). اما فناوری‌های دیجیتال با خود چالش‌ها و فرصت‌های بسیاری را به همراه دارد. برخی با تأکید بر پیامدهای مثبت این تحول، عصر دیجیتال را عصر سرعت در پدیده‌های جهانی می‌دانند و با تأکید بر دسترسی آسان به منابع و گردش اطلاعات، معتقدند که انسان‌ها در این عصر آزادانه‌تر به فعالیت می‌پردازند. از طرف دیگر، برخی با نگاه بدبینانه به عصر دیجیتال معتقدند که فناوری اطلاعات که تحت هدایت قدرت سرمایه‌داری است منجر به ابتذال در معانی و مخدوش شدن هویت‌ها در جهان می‌شود؛ چراکه، نظام سرمایه‌داری سلطه فرهنگی خود را در راستای پیشبرد منافع خود به وسیله رسانه‌ها اعمال می‌کند. با وجود این، عصر دیجیتال خصوصاً با حضور رسانه‌ها جدا از پیامدهای آن، عصر حاضر ماست که روح زمانه ما تلقی می‌شود و به شکلی چندبعدی، بر همه ابعاد زندگی ما تأثیرگذار بوده و همه مفاهیم از جمله مفاهیمی همچون دموکراسی، جامعه مدنی، طبقات و شهروند را بازتعریف کرده است (Shahryari & Rahbar, 2023).

دیجیتالی‌شدن تأثیرات بسیاری بر همه ابعاد جامعه‌شناسی، سیاست، اقتصاد، روان‌شناسی و... داشته است. رشته شهرسازی و موضوع ذیل آن تحت عنوان سلامت روان شهری به‌عنوان حوزه‌ای میان‌رشته‌ای که با تمام ابعاد زندگی انسان ارتباط دارد، باید تأثیرات دیجیتالی شدن بر زندگی و سلامت را در نظر داشته و برای مقابله با چالش‌ها و بهره‌مندی از فرصت‌های مربوط به آن تلاش کند (Moghani Rahimi & rabbani, 2025).

همچنین رشد سریع فناوری‌های دیجیتال و دیجیتالی‌شدن زندگی شهرنشینان در کشور ایران، چالش‌های جدیدی را برای سلامت روان آنان از جمله اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی و کلاهبرداری‌های سایبری ایجاد کرده است. این پدیده چالش‌های مهمی از جمله فرسایش پیوندهای اجتماعی، شیوع شایعات بی‌اساس و تغییر ماهیت مرز بین فضاهای

۲ مبانی نظری

در این بخش به منظور روشن شدن مفاهیم پایه‌ای پژوهش به تشریح پیشینه پژوهش و مبانی نظری پرداخته شده است.

۲.۱ پیشینه پژوهش

موضوع سلامت روان دیجیتال با تأکید بر شهر در سال ۲۰۱۹ توسط تارک و همکارانش در پژوهشی با عنوان «ارزیابی قابلیت استفاده، مقبولیت، امکان-سنجی و اثربخشی مداخله سلامت موبایل برای کودکان» آغاز شد. هدف از این پژوهش ارزیابی قابلیت استفاده، مقبولیت و امکان‌سنجی ارائه حمایت روان‌شناختی و درمانی در یک محیط بالینی از طریق بازی موبایل می‌باشد. این پژوهش با استفاده از مصاحبه‌های کیفی نشان داد که استفاده از محیط‌های بازی دیجیتال قابلیت پیاده‌سازی در محیط‌های بالینی را داشته و می‌تواند ابزاری کاربردی برای مداخلات روان‌شناختی کودکان باشد. یافته‌های این مطالعه، ضرورت بهره‌گیری از فناوری‌های نوین برای ارتقاء کیفیت و اثربخشی خدمات روان‌شناختی را مورد تأیید قرار می‌دهد (Tark et al., 2019). همچنین نازمنهار و همکاران در سال ۲۰۲۱ در پژوهشی با عنوان «ارتباط بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و سلامت روان نسل جوان در بنگلادش»، با هدف بررسی ارتباط میان استفاده از شبکه‌های اجتماعی و سلامت روان نوجوانان در بنگلادش و با استفاده از روش مرور کیفی، به این نتیجه رسیده‌اند که اگرچه مداخلات اجتماعی می‌توانند به بهبود سلامت روان کمک نمایند، اما استفاده از شبکه‌های اجتماعی با مشکلات روانی قابل توجهی در میان کاربران جوان مرتبط است (Nazmunnahar et al., 2021). در ادامه، اندرسن و همکارانش در سال ۲۰۲۲ در پژوهشی با عنوان «نقش فناوری‌های اجتماعی در مراقبت از جامعه و ارزیابی واقع‌بینانه از یک پلتفرم شهروند مبتنی بر وب دانمارکی» که در مراقبت از جامعه برای ارتقاء سلامت روانی اتخاذ شده است، از طریق مصاحبه به ارزیابی نقش فناوری‌های

عمومی و خصوصی را به همراه دارد که درنهایت ساختار زندگی شهری و نحوه تعامل شهروندان با یکدیگر را تغییر داده و می‌تواند اثرات بسیار نامناسبی را بر سلامت روان شهروندان ایرانی داشته باشد. اما از سوی دیگر، فرصت‌های دیجیتال راه‌حل‌های امیدوارکننده‌ای برای مسائل بهداشت روانی در شهرهای کشور ارائه می‌دهند. این فرصت‌ها به‌عنوان ابزاری حیاتی برای رسیدگی به چالش‌ها به رشد سلامت روان شهری در دهه‌های اخیر برای ارائه مراقبت‌های بهداشت روانی قابل دسترس، کارآمد و مؤثر برای ساکنان شهری ظهور کرده و به صورت پلتفرم‌های دیجیتال، اپلیکیشن‌ها، شبکه‌های پشتیبانی دیجیتال و... در بسیاری از شهرهای جهان مطالعه و به کار گرفته شده‌اند. بنابراین با گسترش روزافزون این فناوری‌ها در شهرهای کشور، درک و کاهش خطرات بالقوه آن‌ها حیاتی است تا اطمینان حاصل کرد که مزایای پیشرفت فناوری توسط اثرات مخرب بر سلامت روان تحت‌الشعاع قرار نمی‌گیرد.

اما با توجه به اهمیت رو به رشد فناوری‌های دیجیتال در زندگی روزمره و تأثیرات قابل توجه آن بر سلامت روان جامعه، فرصت‌ها و چالش‌های ناشی از آن در بستر ایران تاکنون مطالعه نشده است. درحالی که پرداختن به این موضوع امکان استفاده از فرصت‌ها و غلبه بر چالش‌ها در جهت ارتقاء سلامت روان را در جامعه برای برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران شهری فراهم می‌کند. فقدان تعاریف جامع و مبانی نظری منسجم در این حوزه و عدم شناخت دقیق چالش‌ها و فرصت‌های ناشی از آن در بستر ایران بهره‌برداری کامل از ظرفیت فناوری‌های دیجیتال در ارتقاء بهزیستی روانی را با مشکل مواجه می‌کند. همچنین، شرایط خاص فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی ایران، نوع تعامل شهروندان با فناوری و پیامدهای آن را تحت تأثیر قرار می‌دهد که نیازمند مطالعه ویژه است. به همین منظور این پژوهش با هدف بررسی و تحلیل تهدیدات و فرصت‌های موجود در حوزه سلامت روان دیجیتال شهری در ایران انجام شده است.

در نتیجه مطالعات متعددی به بررسی جنبه‌های مختلف سلامت روان دیجیتال شهری پرداختند. اما تاکنون هیچ مطالعه‌ای به بررسی جامع تهدیدات و ظرفیت‌های ناشی از سلامت روان دیجیتال شهری نپرداخته است. علاوه بر این، بررسی این موضوع در کشورهای جهان سوم و به‌ویژه ایران می‌تواند یک خلأ پژوهشی بسیار مهم باشد.

بررسی مطالعات بین رشته‌ای داخلی مرتبط با این حوزه نشان می‌دهد، شروع بررسی موضوع سلامت و ارتباط آن با فناوری‌های دیجیتال در دهه ۱۳۹۰ با مطالعه‌ای با عنوان «مروری بر چالش‌های اخلاقی در فناوری‌های سلامت (مورد مطالعه: فناوری‌های سلامت دیجیتال)» توسط آراسته‌پور و علی‌احمدی جشفقانی در سال ۱۳۹۷ شروع شد. هدف از این پژوهش شناسایی و دسته‌بندی چالش‌های اخلاقی مرتبط با فناوری‌های سلامت دیجیتال است. در این پژوهش، با استفاده از مرور ادبیات، ۲۵ مقاله مرتبط با چالش‌های اخلاقی در حوزه‌های مختلف فناوری سلامت دیجیتال شامل فناوری‌های مبتنی بر تلفن همراه، پرونده‌های سلامت الکترونیک، پزشکی از راه دور، سلامت الکترونیک، فناوری‌های پوشیدنی و کلان‌داده بررسی شده است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که چالش‌های اخلاقی متنوعی در این حوزه وجود دارد که ازجمله آن‌ها می‌توان به مسائل حفظ حریم خصوصی ناشی از وجود منابع عظیم داده، نحوه تأمین عدالت در دسترسی به خدمات، تغییر نقش بیمار با توسعه این فناوری‌ها، مالکیت داده‌ها اشاره کرد (Ezzati Arasteh Pour & Aliahmadi, 2018). البته پیش از آن نیز مطالعاتی در خصوص دیجیتالی شدن و شهرها انجام شده بود. اما این مطالعه با ارائه چالش‌های فناوری‌های دیجیتال سلامت موجب توجه بیشتر به این موضوع و انجام مطالعاتی میان رشته‌ای در این حوزه شده است. در سال ۱۳۹۸ باسحا و همکارانش در پژوهشی با عنوان «بررسی وضعیت پذیرش تکنولوژی ارتباطات و اطلاعات در میان سالمندان

اجتماعی و پلتفرم‌های مبتنی بر مشارکت شهروندی در ارتقاء سلامت روان جامعه دانمارک پرداختند. یافته‌های این پژوهش بیان‌گر آن بود که این پلتفرم‌ها می‌توانند تسهیل‌گر تعاملات اجتماعی سودمند و مؤثر در زمینه مداخلات سلامت روان باشند؛ به عبارت دیگر، بسترهای دیجیتال قابلیت ایفای نقش کلیدی در تقویت حمایت‌های اجتماعی و پیشگیری از مشکلات روانی را دارند (Andersen et al., 2022). همچنین لیو و همکاران در سال ۲۰۲۳ در پژوهشی با عنوان «بررسی تعامل بین روان‌شناسی و ارزش درک شده دستیاران صوتی هوش مصنوعی از دیدگاه پایداری»، با هدف تعیین عوامل روان‌شناختی و نگرشی کاربران بر تجربه و کارایی استفاده از دستیارهای صوتی مبتنی بر هوش مصنوعی می‌باشد. این پژوهش در مطالعه‌ای کمی با بهره‌گیری از پرسش‌نامه و تحلیل واریانس، به بررسی اثرات متقابل عوامل روان‌شناختی مانند سطح تنهایی، مقاومت در برابر نوآوری و نقض حریم خصوصی بر ادراک سودمندی و لذت هنگام استفاده از دستیارهای صوتی هوش مصنوعی پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که وضعیت روانی افراد، نگرش به نوآوری و حساسیت نسبت به حریم خصوصی می‌تواند تجربیات احساسی و عملکردی کاربران را نسبت به این ابزارها، به‌طور معناداری متأثر سازد (Liu et al., 2023). مطالعه گائو و همکارانش در سال ۲۰۲۴ در پژوهشی با عنوان «ساختار عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی استرس دیجیتال در یک نمونه کالج چینی»، با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی، با هدف ارزیابی ویژگی‌های روان‌سنجی و ساختار استرس دیجیتال در میان جمعیت دانشجویان چینی انجام شده است. نتایج حاکی از آن بود که زنان در قیاس با مردان، بیشتر در معرض استرس ناشی از استفاده از رسانه‌های اجتماعی قرار دارند. این مطالعه بر اهمیت در نظر گرفتن تفاوت‌های جنسیتی و بافت فرهنگی در مطالعات سلامت دیجیتال تأکید دارد (Gao et al., 2024).

بررسی جامع و سیستماتیک وجود ندارد که به‌طور خاص به مرور سیستماتیک مبانی نظری و تحلیل محتوا پژوهش‌های منتشر شده و شناسایی تهدیدات و فرصت‌های سلامت روان دیجیتال شهری بپردازد. به عبارت دیگر، بسیاری از مطالعات موجود بر جنبه‌های خاصی از این رابطه مانند پذیرش فناوری در میان سالمندان یا تأثیر رسانه‌های دیجیتال بر کودکان تمرکز کرده‌اند. این پژوهش به ارائه چارچوب کلی برای درک چالش‌ها و فرصت‌های ناشی از فناوری‌های دیجیتال بر سلامت شهروندان می‌پردازد. بنابراین این پژوهش با ترکیب جنبه‌های مختلف اجتماعی- فرهنگی، مدیریتی و ویژگی‌های فردی، یک دیدگاه جامع و یکپارچه از چالش‌ها و فرصت‌های موجود در این حوزه ارائه داده و مسائل سطح کلان برنامه‌ریزی را برای برنامه‌ریزان شهری روشن می‌کند.

۲.۲ تعاریف و مفاهیم

در طول دهه گذشته، ادبیات رو به رشدی وجود داشته است که اثربخشی مداخلات سلامت روان دیجیتال را بررسی می‌کند. این مطالعات نشان داده‌اند که ابزارهای سلامت روان دیجیتال می‌توانند در کاهش علائم افسردگی و اضطراب و بهبود رفاه ذهنی مؤثر باشند (Nelson et al., 2024: 2). مداخلات سلامت روان دیجیتال می‌توانند با افزایش دسترسی به درمان و کاهش زمان دریافت مراقبت، موانع و شکاف‌های موجود در مراقبت‌های بهداشت روانی را برطرف کنند. رویکرد سلامت روان دیجیتال به‌عنوان روش‌های جایگزین نیروی کار بالینی می‌تواند سلامت روان را ارتقا داده (Ben-Zeev et al., 2024: 1-2) و به دلیل دسترسی بیشتر و محتوای جذاب و تعاملی، مداخلات را کارآمدتر کند (Gómez-Restrepo et al., 2022: 2). مداخلات و مراقبت‌های بهداشت روانی ارائه شده توسط گوشی‌های هوشمند در جمعیت‌هایی که در معرض آسیب‌های روحی زیاد هستند، امکان‌پذیر، قابل قبول و بسیار مؤثر است (Metcalf et al., 2023: 1-2).

شهر تهران»، از طریق مرور نظام‌مند ادبیات موجود و با هدف شناسایی و تحلیل چالش‌های اخلاقی مرتبط با فناوری‌های سلامت دیجیتال، به این نتیجه رسیده‌اند که میزان پذیرش تکنولوژی در سالمندان شهر تهران بیشتر از متوسط است (Basakha et al., 2019). اما ورود مسائل روانی به حوزه دیجیتال توسط احمدی و سالارنژاد در سال ۱۴۰۰ در پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیر عوامل روانی و فنی پذیرش فناوری اطلاعات هوشمند بر تاب‌آوری دیجیتال بخش سلامت ایران» رقم خورده است. هدف از این پژوهش ارزیابی تأثیر عوامل روانی و فنی پذیرش فناوری اطلاعات هوشمند بر تاب‌آوری دیجیتال، با روش معادلات ساختاری است. یافته‌های پژوهش فوق نشان می‌دهد بهبود رویه‌های شناسایی و جذب استعدادها و همچنین بالابردن سطح دانش حرفه‌ای کارکنان با برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی حین خدمت، در بخش سلامت می‌تواند تاب‌آوری دیجیتال را تحت تأثیر قرار دهد (Ahmadi & Salarnejad, 2022). در سال‌های اخیر، مطالعات بیشتری در این حوزه انجام شده است. برای مثال مغانی رحیمی و همکاران در سال ۱۴۰۴ در پژوهشی با عنوان «شناسایی تهدیدات و درمان‌های دیجیتال حوزه سلامت روان شهری»، با هدف شناسایی و تحلیل تهدیدات و درمان‌های دیجیتال مؤثر بر سلامت روان شهروندان، در اسناد و پژوهش‌های مرتبط، از روش مرور سیستماتیک و برای تحلیل آن‌ها از شیوه تحلیل محتوای مقوله‌ای استفاده کرده‌اند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که سیاست‌گذاران شهری باید در جهت کاهش شکاف دیجیتالی بین نسلی، خطرات سایبری، انزوای اجتماعی، نابرابری فضایی و اجتماعی و افزایش دسترسی، مقرون‌به‌صرفه بودن از نظر زمانی و هزینه‌ای، اثربخشی، کارایی و کاربرد بهتر و کارآتر در دوران بحران برای خدمات دیجیتال تلاش کنند (Moghani Rahimi et al., 2025).

بااین‌حال، با وجود تنوع و گستردگی مطالعات بین‌رشته‌ای در زمینه سلامت روان دیجیتال، هنوز

۳ روش تحقیق

این پژوهش یک مطالعه کاربردی است که یک رویکردی ترکیبی کیفی را در پیش گرفته است. بدین منظور، علاوه بر مرور نظام‌مند و تحلیل محتوای پژوهش‌های مرتبط، تلاش شده است تا از طریق انجام مصاحبه‌های عمیق با متخصصان و فعالان این حوزه، دیدگاه‌های تخصصی و تجربیات دست اول نیز گردآوری شود. درواقع برای شناسایی مطالعات پیشین و جمع‌آوری داده‌ها از مطالعات کتابخانه‌ای (مرور سیستماتیک) و برای تحلیل آن‌ها از روش تحلیل محتوا مقوله‌ای استفاده شده است. همان‌طور که در شکل (۱) نشان داده شده است، برای بررسی کتابخانه‌ای مطالعات پیشین از روش مرور سیستماتیک (بر اساس (Butler et al., 2016)) استفاده شده است. بدین منظور ابتدا با جست‌وجوی پایگاه‌های داخلی در تیرماه سال ۱۴۰۳ سعی شده است، همه یا اکثر مطالعات پیشین شناسایی شود. برای شناسایی مطالعات مرتبط با سؤال پژوهشی کلیدواژه‌های شهر، دیجیتال و کلمات مرتبط با سلامت روان در پایگاه‌های داخلی مانند: ایرانداک، اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (SID)، بانک اطلاعات نشریات کشور (magiran)، پایگاه مقالات علمی کنفرانس و ژورنال (civilica)، پایگاه مجلات تخصصی نور (norrmags)، پرتال جامع علوم انسانی (ensani.ir)، جویشگر علم‌نت (elmnet) و گیسوم جست‌وجو شده است. به این منظور ابتدا عنوان مطالعات بررسی شده است. پس از غربال‌گری عنوان ۶۸ مطالعه واجد شرایط برای ورود به مرحله دوم یعنی غربال‌گری چکیده شدند. پس از مطالعه چکیده‌ها تعداد ۵۹ مطالعه باقی مانده و سایر مطالعات از فرآیند پژوهش کنار گذاشته شدند. درنهایت پس از بررسی محتوا براساس هدف پژوهش تعداد ۲۸ مطالعه باقی مانده و سایر مطالعات به دلیل عدم پرداختن به سلامت روان دیجیتال شهری کنار گذاشته شدند. درنهایت پس از حذف موارد تکراری در دو پایگاه داده ذکر

در سال‌های اخیر، مداخلات دیجیتال سلامت روان برای شناسایی و درمان زود هنگام اختلالات سلامت روان رواج یافته است. این مداخلات با توجه به کاربردشان برای دسترسی گسترده جوانان، به‌طور فزاینده‌ای محبوب شده و جوانان کاربران مشتاق پلتفرم‌های دیجیتال در اکثر نقاط جهان هستند (Mensa-Kwao et al., 2024: 15). یکی از دیگر ابزارهایی که از طریق آن ویژگی‌های روان‌پزشکی از راه دور انجام می‌شود، از طریق پورتال‌های آنلاین بیماران است. پورتال‌های بیمار مکان‌های امنی در اینترنت هستند که بیماران می‌توانند در آنجا به اطلاعات سلامت شخصی خود دسترسی داشته باشند، قرار ملاقات‌ها را برنامه‌ریزی کنند، با درمان‌گران خود ارتباط برقرار کنند (Yue et al., 2022: 2). براساس تعاریف ارائه‌شده در تحقیقات پیشین از جمله (Zhu et al., 2023: 4)، (Mensa-Kwao et al., 2024: 15)، (Gruebner et al., 2023: 2)، (Sharma-Misra et al., 2023: 1)، (Mwavua et al., 2023: 2)، (Venegas et al., 2022: 1)، (Hull et al., 2020: 2)، (Bauer et al., 2020: 1)، (et al., 2019: 1) و (Siddiqui et al., 2023: 2)، به نظر می‌رسد یک تعریف جامع از سلامت روان دیجیتال عبارت است از: سلامت روان دیجیتال به کاربرد فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی برای ارتقاء و بهبود سلامت روانی افراد اشاره دارد. این رویکرد شامل پلتفرم‌های دیجیتالی، اپلیکیشن‌ها و مداخلات مبتنی بر وب است که به‌صورت آنلاین یا از راه دور برای تشخیص، درمان و مدیریت مشکلات روانی مانند اضطراب و افسردگی به‌کار می‌روند. این فناوری از طریق روش‌هایی مانند مشاوره آنلاین، ربات‌های گفت‌وگو و برنامه‌های تلفن همراه، به افراد امکان می‌دهند تا به‌راحتی به اطلاعات سلامت روان دسترسی پیدا کنند، از خدمات درمانی بهره‌مند شوند و احساس توانمندی بیشتری در مواجهه با مشکلات روانی خود پیدا کنند.

شده ۱۶ منبع مرتبط با موضوع شناسایی و تحلیل محتوا شده است.

سپس به مصاحبه با متخصصان داخلی پرداخته شده است. انتخاب و شناسایی خبرگان مبتنی بر روش نمونه‌گیری هدفمند (Purposeful Sampling) و با اتکا بر معیارهایی چون سابقه علمی و تجربی در حوزه موضوع، آشنایی با تحولات فناورانه، تمایل به مشارکت، دسترسی‌پذیری و زمان کافی برای همکاری انجام گرفت.

فرآیند مصاحبه با رویکرد تدریجی و در دو مرحله متمایز، اما مکمل اجرا شد. در مرحله ابتدایی، مصاحبه‌هایی با گروهی از متخصصان و مدیران میانی شاغل در حوزه سلامت شهری، به‌ویژه در بخش‌های مرتبط با شهرداری انجام شد. این مصاحبه‌ها نه تنها در شناخت اولیه‌ای از وضعیت موجود، چالش‌ها و فرصت‌ها مؤثر بود، بلکه به شناسایی خبرگان بیشتر نیز کمک کرد.

در مرحله بعد، دامنه مصاحبه‌ها به طیفی از پژوهشگران و متخصصان دانشگاهی در رشته‌های شهرسازی، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و فناوری گسترش یافت. این مرحله با هدف شناسایی چالش‌ها و فرصت‌های سلامت روان در بستر شهر دیجیتال طراحی شد. در نتیجه پس از مصاحبه با

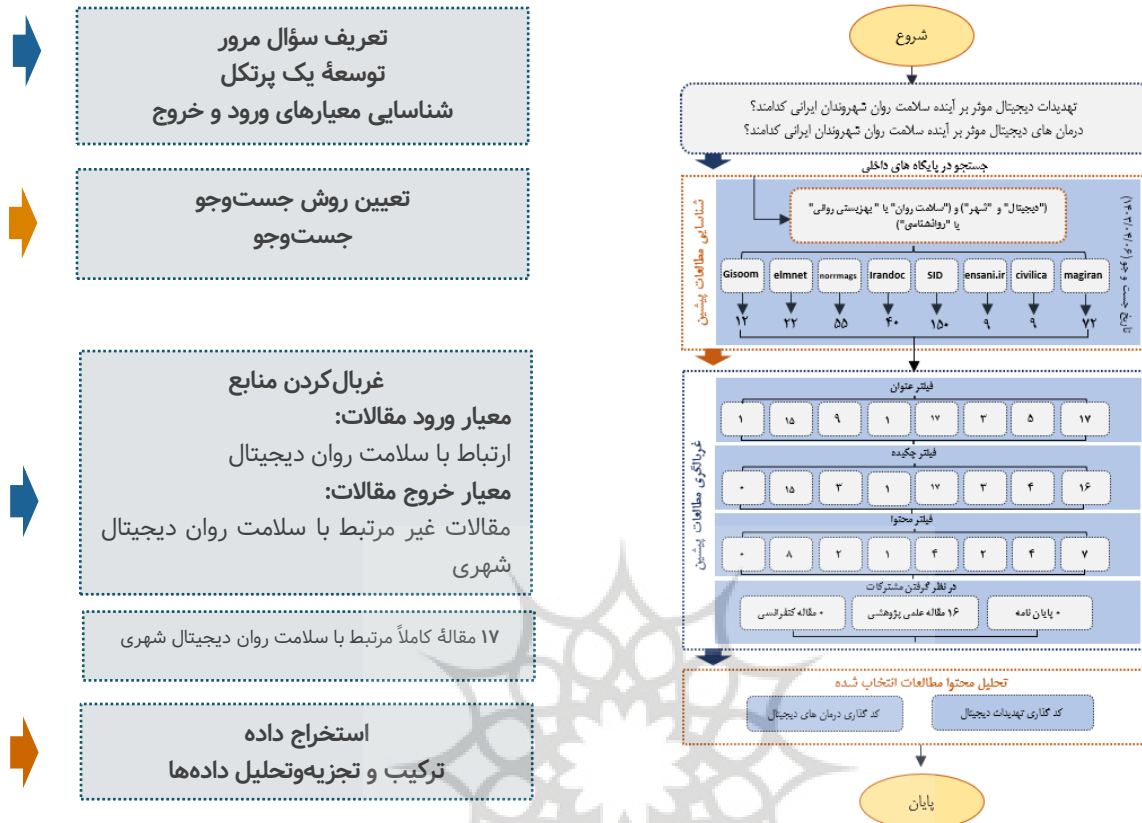
۵۴ نفر از متخصصان حوزه‌های پیرامونی ذکر شده، به تحلیل محتوا و کدگذاری پرداخته شده و میزان تکرار چالش‌ها و فرصت‌ها بررسی و تحلیل شد. لازم به ذکر است، حدود ۵۶ درصد (۳۰ نفر) از افراد مصاحبه‌شده، خانم و حدود ۴۴ درصد (۲۴ نفر) از آن‌ها آقا هستند. ۲۲ درصد از خبرگان دارای مدرک تحصیلی دکتری، ۳۵ درصد دانشجوی دکتری، ۳۰ درصد دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و ۱۳ درصد از آن‌ها دارای مدرک کارشناسی هستند. ۵۲ درصد از متخصصان دارای تحصیلات شهرسازی، ۲۴ درصد دارای تحصیلات روان‌شناسی، ۱۷ درصد دارای تحصیلات جامعه‌شناسی و ۷ درصد دارای تحصیلات مرتبط با فناوری‌های دیجیتال می‌باشند.

لازم به ذکر است برای تحلیل محتوای مطالعات پیشین و مصاحبه‌ها از کد گذاری باز و محوری براساس راهنمای انجام تحلیل محتوای شیدایی و داداشپور استفاده شده است (Sheydayi & Dadashpoor, 2023). برای تحلیل کدها و دست-یابی به درصد تکرار از نرم‌افزار (Microsoft Excel) استفاده شده است.

در نهایت به تلفیق یافته‌های حاصل از تحلیل کدهای حاصل از مصاحبه‌ها و پژوهش‌های داخلی موجود در این حوزه پرداخته شده است.

جدول ۱. طبقه‌بندی منابع مرور نظام‌مند به تفکیک نوع مقاله، تکنیک‌های تحلیل و معیار انتخاب

روش	نویسنده / سال	ماخذ
فصلنامه علمی-پژوهشی	عبادی و پیران‌نژاد (۱۳۹۳)	Ebadi & Piranejad, 2014
	طهرانی و همکاران (۱۳۹۹)	Tehrani ET AL., 2020
	اصغر اهری و مقامی (۱۴۰۰)	Asghar Ahari & Maqami, 2021
	میرزاپور ارمکی و همکاران (۱۴۰۱)	Mirzapour et al., 2023
	کریمی تکلو و همکاران (۱۴۰۲)	Karimi Takloo et al., 2023
	شهریاری و رهبر (۱۴۰۲)	Shahryari & Rahbar, 2023
	باقری لنکرانی (۱۴۰۲)	Bagheri Lankarani, 2023
فصلنامه علمی-ترویجی	حامدی‌نسب و بخشی‌پریخانی (۱۴۰۰)	Hamed-Nasab & Bakhshi-Parikhani, 2021
	زمانی‌فراهمانی و همکاران (۱۳۹۸)	Zamani Farahani et al., 2019
	احمدی و سالارنژاد (۱۴۰۱)	Salarnejad, 2022&Ahmadi
	اسلامی شهربابکی و همکاران (۱۳۹۹)	Eslami Shahrabaki et al., 2020
	صادقی‌نژاد و همکاران (۱۴۰۱)	Sadeqinezhad ET AL., 2022
	سالمی و همکاران (۱۴۰۱)	Salemi et al., 2022
	نصیری (۱۴۰۱)	Nasiri, 2022
فصلنامه علمی-پژوهشی	رنجبرنیا و همکاران (۱۳۹۷)	Ranjbarnia et al., 2018
	رمضانپورکاریزی و همکاران (۱۴۰۲)	Ramazanpour Karizaki et al., 2023

شکل ۱. فرآیند پژوهش

۴ یافته ها و بحث

عمیق تری از چالش ها و فرصت های موجود در حوزه سلامت روان دیجیتال در ایران می شود. در جدول (۲) به بیان چالش ها و فرصت های دیجیتال پرداخته شده است.

در این بخش، به بررسی جامع مطالعات پیشین و مصاحبه با متخصصان و پژوهشگران پرداخته شده است. تلفیق این دو منبع اطلاعاتی، موجب درک

جدول ۲. تهدیدات و فرصت‌های دیجیتال در مطالعات داخلی

مقوله	زیرمقوله	فراوانی	درصد تکرار
اجتماعی- فرهنگی	عدم انطباق زمینه فرهنگی و جمعیتی شهر با فناوری‌های دیجیتال	۲	۳,۷۰
	افزایش رفاه و کیفیت زندگی	۱	۱,۸۵
	توانمندسازی اجتماعی و اقتصادی کاربران	۲	۳,۷۰
	انزوای اجتماعی	۱	۱,۸۵
	عدم طبقه‌بندی مخاطبان براساس گروه سنی در فضای دیجیتال	۱	۱,۸۵
	درک مشترک در اثر گفت‌وگو با دیگران	۱	۱,۸۵
مدیریتی	امکان جذب حمایت‌های دولتی از نوآوری‌های دیجیتال	۵	۹,۲۶
	امکان ایجاد سیستم پایش و هشدار دیجیتالی برای بیماران	۱	۱,۸۵
	امکان ایجاد پرونده سلامت و درمان دیجیتالی	۱	۱,۸۵
	مقرون به صرفه بوده از نظر زمانی و هزینه‌ای	۱	۱,۸۵
	افزایش تعامل ذی‌نفعان در حوزه سلامت روان دیجیتال	۳	۵,۵۶
	خطرات سایبری ناشی از عدم شفافیت در سیاست‌های حفظ حریم خصوصی کاربران	۴	۷,۴۱
	نظارت از راه دور با فناوری‌های دیجیتال	۳	۵,۵۶
	عدم وجود امکان بهره‌برداری برای نابینایان	۱	۱,۸۵
	شکاف دیجیتالی بین نسلی	۵	۹,۲۶
	احتمال انتشار اطلاعات گمراه‌کننده	۱	۱,۸۵
	تهدیدهای اقتصادی ناشی از هزینه بالای توسعه زیرساخت‌های دیجیتال سلامت روان	۱	۱,۸۵
ویژگی‌های فردی	امکان توانمندسازی و زیست شهروند دیجیتال در بستر دیجیتال	۲	۳,۷۰
	قابلیت دسترسی آسان به اطلاعات	۲	۳,۷۰
	تسریع در شروع درمان و بهبود	۲	۳,۷۰
	افزایش تاب‌آوری و آگاهی	۱	۱,۸۵
	مقاومت کاربران در برابر پذیرش فناوری‌های دیجیتال	۲	۳,۷۰
	عدم وجود مهارت و سواد دیجیتالی در شهروندان	۷	۱۲,۹۶
	اختلالات رفتاری و روانی به دلیل وابستگی به فناوری دیجیتال	۱	۱,۸۵
	امکان ایجاد و ارتقاء اضطراب و استرس در کاربران	۲	۳,۷۰
	دشواری انطباق و سازگاری سالمندان	۱	۱,۸۵
مجموع		۵۴	۱۰۰

با توجه به جدول (۲) پژوهشگران این حوزه، چالش‌ها و فرصت‌های دیجیتال را بیشتر ناشی از عوامل مدیریتی (با درصد تکرار ۴۸/۱۵) و ویژگی‌های فردی (با درصد تکرار ۳۷/۰۴) می‌دانند. پس از این موارد، عوامل اجتماعی-فرهنگی (با درصد تکرار

تحلیل زمانی داده‌ها حاکی از آن است که در سال‌های اخیر مطالعات بیشتری به بررسی تهدیدات و فرصت‌های دیجیتال شهری پرداخته‌اند و بیشتر مطالعات در این حوزه در سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ انجام شده است.

(۱۴/۸۱)، به ترتیب دارای اهمیت می‌باشند. چالش عدم وجود مهارت و سواد دیجیتالی در شهروندان پر تکرار ترین عامل (۱۲/۹۶) بوده است.

در بعد اجتماعی- فرهنگی، عدم انطباق زمینه فرهنگی و جمعیتی شهر با فناوری های دیجیتال (با درصد تکرار ۳/۷۰) به عنوان پرتکرارترین فرصت دیجیتال شهری شناخته شده و پس از آن در بعد مدیریتی، امکان جذب حمایت های دولتی از نوآوری های دیجیتال (با درصد تکرار ۹/۲۶) دارای اهمیت می باشد. در مقوله ویژگی های فردی، زیرمقوله عدم وجود مهارت و سواد دیجیتالی در شهروندان (با درصد تکرار ۱۲/۹۶) مهم ترین عامل بوده و پس از آن امکان توانمندسازی و زیست شهروند دیجیتال در بستر دیجیتال، قابلیت دسترسی آسان به اطلاعات، تسریع در شروع درمان و بهبود، مقاومت کاربران در برابر پذیرش فناوری های دیجیتال و امکان ایجاد و ارتقاء اضطراب و استرس در کاربران (با درصد تکرار ۳/۷۰) دارای اهمیت می باشند.

با توجه به جدول (۲) متخصصان این حوزه، چالش ها و فرصت های دیجیتال را بیشتر ناشی از عوامل مدیریتی و ویژگی های فردی می دانند. پس از این موارد، عوامل اجتماعی- فرهنگی دارای اهمیت می باشد. بررسی چالش ها و فرصت های ذکر شده نشان می دهد، چالش عدم وجود مهارت و سواد دیجیتالی در شهروندان پرتکرارترین عامل در بوده است. یافته های این بخش از پژوهش نشان می دهد، چالش ها و فرصت های دیجیتال مؤثر بر سلامت روان شهروندان، عمدتاً ناشی از سه دسته عوامل هستند. عوامل مدیریتی به دلیل سیاست گذاری ها، برنامه ریزی ها، تخصیص منابع و نظارت، مهم ترین نقش را در وضعیت سلامت روان دیجیتال شهری بر عهده دارند. در این میان، امکان جذب حمایت های دولتی از نوآوری های دیجیتال، به عنوان یک فرصت محوری، می تواند زمینه را برای توسعه و گسترش راهکارهای نوین در این حوزه فراهم کند.

ویژگی های فردی با عنوان شهروندان توانمند یا آسیب پذیر، تعیین می کند که چه کسانی می توانند از خدمات دیجیتال سلامت روان بهره مند شوند و چه کسانی در معرض خطرات آن قرار دارند. متأسفانه، عدم وجود مهارت و سواد دیجیتالی در شهروندان، به عنوان یک چالش جدی، مانع از دسترسی بسیاری از افراد، به ویژه گروه های آسیب پذیر، به این خدمات می شود. این افراد، به دلیل عدم آگاهی کافی، ممکن است در معرض اطلاعات نادرست، کلاهبرداری های سایبری و سایر خطرات آن لاین قرار گیرند.

عوامل اجتماعی- فرهنگی، شامل ارزش ها، باورها، هنجارها و سنت ها، نیز تأثیر بسزایی در پذیرش و استفاده از فناوری های دیجیتال در حوزه سلامت روان دارند. انطباق زمینه فرهنگی و جمعیتی با فناوری های دیجیتال، به عنوان یک فرصت مهم، نشان می دهد که طراحی و پیاده سازی راهکارهایی که با فرهنگ و ارزش های جامعه سازگار باشند، می تواند به پذیرش و اثربخشی بیشتر پلتفرم های دیجیتال کمک کند. به عنوان مثال، ارائه خدمات سلامت روان دیجیتال به زبان های مختلف و با در نظر گرفتن تفاوت های فرهنگی می تواند استقبال جامعه شهری ایران را از این فناوری ها بیشتر کند. بنابراین برای ارتقاء سلامت روان دیجیتال شهری در ایران، لازم است یک رویکرد جامع و یکپارچه اتخاذ شود که به صورت هم زمان بر روی هر سه دسته از عوامل مدیریتی، ویژگی های فردی و عوامل اجتماعی- فرهنگی تمرکز کند تا شهرهای کشور در مسیر سلامت روان دیجیتال قدم بردارند.

سپس به شناسایی و تحلیل فرصت ها و چالش های دیجیتال از نظر متخصصان پرداخته شده است. پس از بررسی اسناد کتابخانه ای، به گردآوری داده های نوع دوم پرداخته شده است. این داده ها شامل مصاحبه با خبرگان (متخصصان و پژوهشگران) می باشد.

پس از جمعآوری مصاحبه ها برای شناسایی و تحلیل عوامل مؤثر بر موضوع و یا به عبارتی چالش ها

روان دیجیتال شهری ایجاد می کنند. در این میان، عوامل مدیریتی (با درصد تکرار ۵۱/۰۷٪) و ویژگی های فردی (با درصد تکرار ۲۱/۷۱٪) نقش برجسته تری داشته اند.

عوامل اجتماعی- فرهنگی با سهم ۱۲/۵۴ درصدی از کل داده ها، نقش مهمی در سلامت روان دیجیتال شهری دارند. مهم ترین زیرمقوله در این بخش، "دسترسی آسان تر و راحت تر به خدمات دیجیتال نسبت به خدمات غیر دیجیتال" است که (با درصد تکرار ۶/۴۲٪) بیشترین اهمیت را دارد. این یافته نشان می دهد که فناوری های دیجیتال می توانند دسترسی شهروندان به خدمات سلامت روان را تسهیل کنند، به ویژه برای افرادی که در مناطق دورافتاده یا محروم زندگی می کنند. همچنین، زیرمقوله "افزایش رفاه و کیفیت زندگی و توانمندسازی اجتماعی و اقتصادی کاربران" (با درصد تکرار ۳/۰۶٪) نشان دهنده تأثیر مثبت فناوری های دیجیتال بر کیفیت زندگی کاربران است.

عوامل مدیریتی با سهم ۵۱/۰۷ درصدی، بیشترین تأثیر را در میان مقوله ها دارد. مهم ترین فرصت شناسایی شده در این بخش، "مراقبت متمرکز از بیمار و امکان ایجاد پرونده سلامت و درمان دیجیتال" است که (با درصد تکرار ۸/۲۶٪) بیشترین اهمیت را دارد. این فرصت نشان دهنده پتانسیل بالای فناوری های دیجیتال برای مدیریت بهتر اطلاعات بیماران و ارائه خدمات کارآمدتر است. علاوه بر این، "امکان ایجاد اپلیکیشن ها و پلتفرم های دیجیتال سلامت روان" (با درصد تکرار ۶/۷۳٪) و "کاهش مصرف انرژی" (با درصد تکرار ۶/۱۲٪) نیز از دیگر فرصت های برجسته هستند که به بهبود دسترسی و کاهش هزینه های مرتبط کمک می کنند.

مقوله ویژگی های فردی با سهم ۲۱/۷۱ درصدی از کل داده ها، تأثیر قابل توجهی بر سلامت روان دیجیتال دارد. مهم ترین زیرمقوله در این بخش، "افزایش تاب آوری و آگاهی عمومی شهروندان در خصوص سلامت روان" است که (با درصد تکرار ۷٪/۹۵) بیشترین اهمیت را دارد. همچنین،

و فرصت های دیجیتال از روش تحلیل محتوا کمی- کیفی استفاده شده است. با توجه به محدودیت مطالعات داخلی در حوزه سلامت روان دیجیتال شهری، تلفیق یافته های این مطالعات با نتایج مصاحبه ها، امری ضروری و اجتناب ناپذیر به نظر می رسد. بنابراین ضرورت تلفیق یافته های پژوهش های اخیر با نتایج مصاحبه ها در این پژوهش از چند جنبه قابل بررسی است. اولاً، مطالعات داخلی موجود اغلب بر جنبه های خاصی از سلامت روان دیجیتال تمرکز دارند و نمی توانند تصویر کاملی از این موضوع پیچیده ارائه دهند. این در حالی است که سلامت روان دیجیتال شهری، تحت تأثیر عوامل متعددی از جمله عوامل مدیریتی، ویژگی های فردی و عوامل اجتماعی- فرهنگی و محیطی قرار دارد. ثانیاً، مصاحبه با متخصصان و پژوهشگران داخلی، امکان شناسایی مسائل و چالش های بومی شهرهای ایران را فراهم می کند که ممکن است در مطالعات داخلی کمتر مورد توجه قرار گرفته باشند. این متخصصان، با توجه به تجربه عملی خود در مواجهه با مسائل مرتبط با سلامت روان، شهرسازی و دیجیتالی شدن در ایران، می توانند دیدگاه های ارزشمندی در مورد فرصت ها و چالش های موجود ارائه دهند. ثالثاً، تلفیق یافته های مطالعات داخلی با نتایج مصاحبه ها، به ایجاد یک رویکرد جامع تر و متناسب تر با شرایط شهرهای ایران کمک می کند. این رویکرد با بهره گیری از دانش و تجربیات موجود در مطالعات داخلی و متخصصان رشته شهرسازی و سلامت روان به سیاست گذاران و برنامه ریزان شهری کمک می کند تا تصمیمات آگاهانه تری در این زمینه اتخاذ کنند.

مطابق با جدول (۳)، بررسی فرصت های سلامت روان دیجیتال شهری در ایران، با تلفیق داده های حاصل از مصاحبه با متخصصان و تحلیل مطالعات داخلی، تصویری جامع از قابلیت های این حوزه ارائه می دهد. یافته ها نشان می دهد که چهار دسته عوامل مدیریتی، ویژگی های فردی و اجتماعی- فرهنگی و محیطی بیشترین فرصت را بر سلامت

اهمیت می‌باشد. مهم‌ترین زیرمقوله در این بخش، "کاهش مواجهه با ترافیک به‌عنوان عامل کاهنده سلامت روان" است که (با درصد تکرار ۸/۵۶٪) بیشترین اهمیت را دارد. این فرصت نشان می‌دهد که استفاده از خدمات دیجیتال می‌تواند از طریق کاهش نیاز به جابه‌جایی فیزیکی، اثرات منفی ترافیک را بر سلامت روان کاهش دهد.

زیرمقوله‌های "قابلیت دسترسی آسان به اطلاعات" و "تعامل راحت‌تر مخصوصاً برای افراد درون‌گرا" هر دو (با درصد تکرار ۴/۸۹٪) نشان‌دهنده نقش فناوری‌های دیجیتال در تسهیل ارتباطات و دسترسی به منابع اطلاعاتی هستند.

عوامل محیطی با سهم ۱۴/۶۸ درصدی کمترین تأثیر را در میان مقوله‌ها دارد، اما همچنان حائز

جدول ۳. تلفیق فرصت‌های دیجیتال ذکرشده در ادبیات داخلی و مصاحبه‌ها

مقوله	زیرمقوله	تعداد تکرار در ادبیات داخلی	تعداد تکرار در مصاحبه‌ها	فراوانی	درصد تکرار
اجتماعی-فرهنگی	افزایش رفاه و کیفیت زندگی و توانمندسازی اجتماعی و اقتصادی کاربران	۳	۷	۱۰	۳/۰۶
	درک مشترک در اثر گفت‌وگو با دیگران	۱	۱	۲	۰/۶۱
	جلوگیری از ترس کاربران از برچسب‌گذاری بیماری‌های روانی به دلیل امکان ناشناس ماندن	۰	۴	۴	۱/۲۲
	قابلیت بهره‌برداری برای فرهنگ‌سازی‌های مثبت	۰	۲	۲	۰/۶۱
	دسترسی آسان‌تر و راحت‌تر به خدمات دیجیتال نسبت به خدمات غیر دیجیتال	۲	۱۹	۲۱	۶/۴۲
	امکان جذابیت بیشتر و تعامل بالاتر کاربران	۰	۲	۲	۰/۶۱
کارکردی	امکان ایجاد سیستم پایش و هشدار دیجیتالی برای بیماران	۱	۰	۱	۰/۳۱
	افزایش مشارکت متخصصان و کاربران و تعامل ذی‌نفعان	۳	۵	۸	۲/۴۵
	کاهش مصرف انرژی	۰	۲۰	۲۰	۶/۱۲
	امکان بهره‌برداری برای آموزش شهروندان	۰	۱۸	۱۸	۵/۵۰
	امکان ایجاد اپلیکیشن‌ها و پلت‌فرم‌های دیجیتال سلامت روان	۰	۲۲	۲۲	۶/۷۳
	مقرون‌به‌صرفه بوده از نظر زمانی و هزینه‌ای	۱	۴	۵	۱/۵۳
	اثربخشی و کارایی بیشتر خدمات دیجیتال	۰	۵	۵	۱/۵۳
	دریافت اخبار به‌روز برای برنامه‌ریزی بهتر مدیران و سیاست‌گذاران	۰	۱۵	۱۵	۴/۵۹
	امکان اطلاع‌رسانی سریع‌تر و بهتر	۰	۱۷	۱۷	۵/۲۰
	کاربرد بهتر و کاراتر در دوران بحران	۰	۱۱	۱۱	۳/۳۶
	مراقبت متمرکز از بیمار و امکان ایجاد پرونده سلامت و درمان دیجیتالی	۱	۲۶	۲۷	۸/۲۶
	امکان جذب حمایت‌های دولتی از نوآوری‌های دیجیتال	۵	۰	۵	۱/۵۳
	کاهش فشار کاری کارکنان پزشکی	۰	۸	۸	۲/۴۵

	۱/۵۳	۵	۲	۳	نظارت از راه دور با فناوری‌های دیجیتال	
۲۱/۷۱	۷/۹۵	۲۶	۲۵	۱	افزایش تاب‌آوری و آگاهی و اطلاعات عمومی شهروندان در خصوص سلامت روان	ویژگی‌های فردی
	۰/۹۲	۳	۳	۰	امکان ایجاد سرگرمی‌های مثبت	
	۴/۸۹	۱۶	۱۶	۰	قابلیت دسترسی آسان به اطلاعات	
	۴/۸۹	۱۶	۱۶	۰	تعامل راحت‌تر مخصوصاً برای افراد درون‌گرا	
	۰/۶۱	۲	۰	۲	امکان توانمندسازی و و زیست شهروند دیجیتال در بستر دیجیتال	
	۲/۴۵	۸	۶	۲	تسریع در شروع درمان و بهبود	
۱۴/۶۸	۶/۱۲	۲۰	۲۰	۰	کاهش مواجهه با الودگی‌های محیطی مؤثر بر سلامت روان	محیطی
	۸/۵۶	۲۸	۲۸	۰	کاهش مواجهه با ترافیک به‌عنوان عامل کاهنده سلامت روان	
۱۰۰	۱۰۰	۳۲۷	۳۰۲	۲۵	مجموع	

فعالیت بدنی شهروندان" (با درصد تکرار ۵/۳۲٪)، "اعتیاد و وابستگی به فناوری‌های دیجیتال" (با درصد تکرار ۴/۴۳٪)، "افزایش اختلالات خواب" (با درصد تکرار ۳/۴۰٪) و "دشواری انطباق و سازگاری سالمندان" (با درصد تکرار ۳/۴۰٪) نیز در این مقوله دارای اهمیت هستند.

مقوله اجتماعی-فرهنگی با دربرگرفتن عواملی نظیر "کاهش تعاملات اجتماعی حضوری" (با درصد تکرار ۴/۷۳٪)، "عدم انطباق زمینه فرهنگی و جمعیتی شهر با فناوری‌های دیجیتال" (با درصد تکرار ۴/۱۴٪)، "احتمال بالاتر فریب‌کاری و مواجهه با شخصیت‌های دروغین" (با درصد تکرار ۲/۵۱٪)، "احتمال تأثیر منفی اخبار دلخراش فضای مجازی بر افراد عادی" (با درصد تکرار ۳/۱۰٪) و "ارتقاء نابرابری فضایی و اجتماعی در اثر تفاوت در دسترسی به فناوری‌های دیجیتال" (با درصد تکرار ۲/۶۶٪) نقش مهمی در چالش‌های سلامت روان دیجیتال شهروندان ایفا می‌کند.

زیرمقوله "شکاف دیجیتالی بین نسلی" (با درصد تکرار ۵/۹۱٪) مهم‌ترین زیرمقوله در مقوله مدیریتی است. "دسترسی آزاد به اطلاعات آنلاین بدون نظارت و محدودیت (عدم نظارت بر فضای دیجیتال)" نیز (با درصد تکرار ۳/۹۹٪) در بعد

پس از تلفیق نتایج پژوهش‌های داخلی و مصاحبه‌ها، در جدول (۴) به ارائه تلفیق چالش‌ها پرداخته شده است. همان‌طور که در جدول (۴) نشان داده شده است، تهدیدات سلامت روان دیجیتال شهری را می‌توان در چهار دسته اصلی عوامل اجتماعی-فرهنگی، عوامل مدیریتی، ویژگی‌های فردی و عوامل محیطی دسته‌بندی کرد. در این میان، ویژگی‌های فردی (با درصد تکرار ۳۹/۴۴٪) بیشترین سهم را در ایجاد تهدیدات دارند که نشان‌دهنده اهمیت ویژگی‌های فردی در مواجهه با فناوری‌های دیجیتال است. عوامل اجتماعی-فرهنگی (با درصد تکرار ۳۱/۷۶٪) و عوامل مدیریتی (با درصد تکرار ۲۳/۳۴٪) در رتبه‌های بعدی قرار دارند. عوامل محیطی (با درصد تکرار ۵/۴۷٪) کمترین سهم را به خود اختصاص داده است.

در مقوله ویژگی‌های فردی زیرمقوله "عدم وجود مهارت و سواد دیجیتالی در شهروندان" (با درصد تکرار ۶/۷۹٪) به‌عنوان مهم‌ترین زیرمقوله در این بخش شناخته می‌شود. درواقع بسیاری از شهروندان فاقد دانش و مهارت‌های لازم برای استفاده ایمن و مسؤولانه از فناوری‌های دیجیتال هستند و به همین دلیل در معرض خطرات مختلف قرار دارند. زیرمقوله‌های دیگری نظیر "کاهش

مدیریتی اهمیت دارد. این یافته‌ها نشان می‌دهد که نبود قوانین و مقررات مناسب، عدم توجه به نیازهای گروه‌های مختلف سنی و کمبود آگاهی در مورد مسائل امنیتی می‌تواند منجر به مشکلات جدی در حوزه سلامت روان دیجیتال شود.

مقوله محیطی کمترین سهم را در بین تهدیدات دارد و زیرمقوله "عدم تعامل با محیط طبیعی" (با درصد تکرار ۵/۰۲٪) به‌عنوان مهم‌ترین چالش در این بخش شناخته می‌شود. درواقع استفاده بیش از حد از فناوری‌های دیجیتال می‌تواند باعث دوری افراد از طبیعت و کاهش بهره‌مندی از مزایای آن برای سلامت روان شود.

جدول ۴. تلفیق تهدیدات دیجیتال ذکرشده در ادبیات داخلی و مصاحبه‌ها

مقوله	زیرمقوله	تعداد تکرار در ادبیات داخلی	تعداد تکرار در مصاحبه‌ها	فراوانی	درصد تکرار
فرهنگی-اجتماعی	انزوای اجتماعی	۱	۹	۱۰	۱/۴۸
	کاهش همبستگی اجتماعی	۰	۳	۳	۰/۴۴
	افزایش احتمال شکل‌گیری تعاملات منفی بین کاربران	۰	۵	۵	۰/۷۴
	احتمال بالاتر فریب کاری و مواجهه با شخصیت‌های دروغین	۰	۱۷	۱۷	۲/۵۱
	کاهش تعاملات اجتماعی حضوری	۰	۳۲	۳۲	۴/۷۳
	کاهش استفاده از درمان‌گری‌های پنهان مانند خرید با یک دوست و...	۰	۱۹	۱۹	۲/۸۱
	عدم طبقه‌بندی مخاطبان براساس گروه سنی در فضای دیجیتال	۱	۳	۴	۰/۵۹
	عدم لمس برخی از زیست شهری و یا زندگی واقعی انسان مثل خرید نان تازه و...	۰	۱۶	۱۶	۲/۳۶
	امکان تأثیر منفی بر رشد فکری و اجتماعی کودکان	۰	۱۱	۱۱	۱/۶۲
	احتمال انتشار اطلاعات گمراه‌کننده و نادرست	۱	۱۵	۱۶	۲/۳۶
	احتمال تأثیر منفی اخبار دلخراش فضای مجازی بر افراد عادی	۰	۲۱	۲۱	۳/۱۰
	ارتقاء نابرابری فضایی و اجتماعی در اثر تفاوت در دسترسی به فناوری‌های دیجیتال	۰	۱۸	۱۸	۲/۶۶
	عدم انطباق زمینه فرهنگی و جمعیتی شهر با فناوری‌های دیجیتال و تأثیر منفی بر فرهنگ زمینه	۲	۲۶	۲۸	۴/۱۴
	ازبین‌رفتن هویت	۰	۱۳	۱۳	۱/۹۲
	کاهش اعتماد اجتماعی	۰	۲	۲	۰/۳۰
تکنولوژی	شکاف دیجیتالی بین نسلی	۵	۳۵	۴۰	۵/۹۱
	خطرات سایبری ناشی از عدم شفافیت در سیاست‌های حفظ حریم خصوصی کاربران	۴	۲۰	۲۴	۳/۵۵
	تهدیدهای اقتصادی ناشی از هزینه بالای توسعه زیرساخت‌های دیجیتال سلامت روان	۱	۱۷	۱۸	۲/۶۶

	۲/۰۷	۱۴	۱۴	۰	عدم وجود خلاقیت فی البداهه در خدمات سلامت روان دیجیتال
	۱/۴۸	۱۰	۱۰	۰	عدم ارتباط احساسی رودررو با روان درمان‌گر در خدمات دیجیتال سلامت روان
	۱/۶۲	۱۱	۱۱	۰	مسائل ناشی از عدم شناخت متخصصان مرتبط با سلامت روان شهری از فناوری‌های دیجیتال
	۳/۹۹	۲۷	۲۷	۰	دسترسی آزاد به اطلاعات آنلاین بدون نظارت و محدودیت (عدم نظارت بر فضای دیجیتال)
	۲/۰۷	۱۴	۱۳	۱	عدم وجود امکان بهره‌برداری برای نابینایان
۳۹/۴۴	۳/۴۰	۲۳	۲۲	۱	دشواری انطباق و سازگاری سالمندان
	۵/۳۲	۳۶	۳۶	۰	کاهش فعالیت بدنی شهروندان
	۶/۷۹	۴۶	۳۹	۷	عدم وجود مهارت و سواد دیجیتالی در شهروندان
	۲/۸۱	۱۹	۱۹	۰	تفسیر شخصی کاربران از مراقبت و درمان های دیجیتال و اطلاعات فضای مجازی
	۳/۲۵	۲۲	۲۰	۲	امکان ایجاد و ارتقا اضطراب و استرس در کاربران
	۱/۰۳	۷	۷	۰	بر هم زدن آرامش به دلیل تماس‌های کاری در روزهای تعطیل (انتظار همیشه در دسترس بودن)
	۱/۳۳	۹	۹	۰	کاهش توانایی تمرکز
	۲/۶۶	۱۸	۱۸	۰	ایجاد افسردگی به دلیل مقایسه اجتماعی و احساس عدم کفایت
	۳/۴۰	۲۳	۲۳	۰	افزایش اختلالات خواب
	۱/۳۳	۹	۹	۰	افزایش احساس تنهایی در کاربران
	۰/۵۹	۴	۲	۲	مقاومت کاربران در برابر پذیرش فناوری‌های دیجیتال
	۴/۴۳	۳۰	۲۹	۱	اعتیاد و وابستگی به فناوری‌های دیجیتال و اختلالات رفتاری و روانی ناشی از آن
	۰/۸۹	۶	۶	۰	عدم پایداری و ادامه درمان‌های دیجیتال
	۲/۲۲	۱۵	۱۵	۰	عدم اعتماد به فناوری‌های دیجیتال و خدمات مرتبط با آن
۵/۴۷	۵/۰۲	۳۴	۳۴	۰	عدم تعامل با محیط طبیعی
	۰/۴۴	۳	۳	۰	افزایش مواجهه فرد با آلودگی نوری مثل اشعه آبی مانیتورها
۱۰۰	۱۰۰	۶۷۷	۶۴۸	۲۹	مجموع

ویژگی‌های فردی

محیطی

۵ بحث

شهرهای ایران دارند. فرصت‌های مدیریتی، عمدتاً بر امکان مراقبت متمرکز از بیمار تأکید دارد. این در حالی است که تهدیدات مدیریتی، بیشتر بر شکاف دیجیتالی بین نسلی دلالت دارد.

همان‌طور که در شکل (۲) نشان داده شده است، عوامل مدیریتی، نقش اساسی در شکل‌دهی به چالش‌ها و فرصت‌های سلامت روان دیجیتال در

عوامل فردی نیز نقش مهمی ایفا می‌کنند؛ چراکه توانمندسازی شهروندان از نظر آگاهی و مهارت‌های دیجیتالی می‌تواند بهره‌وری از این فناوری‌ها را افزایش دهد. عوامل اجتماعی-فرهنگی و محیطی نیز با فراهم کردن دسترسی آسان‌تر به خدمات و کاهش فشارهای محیط شهری، مکمل این فرصت‌ها هستند. بنابراین برای بهره‌برداری کامل از این فرصت‌ها و کاهش تهدیدات شناسایی‌شده، پیشنهاد می‌شود سیاست‌گذاران شهری بر آموزش سواد دیجیتالی شهروندان تمرکز کنند، زیرساخت‌های مدیریتی مناسب ایجاد کنند و راهکارهای متناسب با فرهنگ جامعه ارائه دهند تا بتوانند سلامت روان دیجیتال شهری را بهبود بخشند.

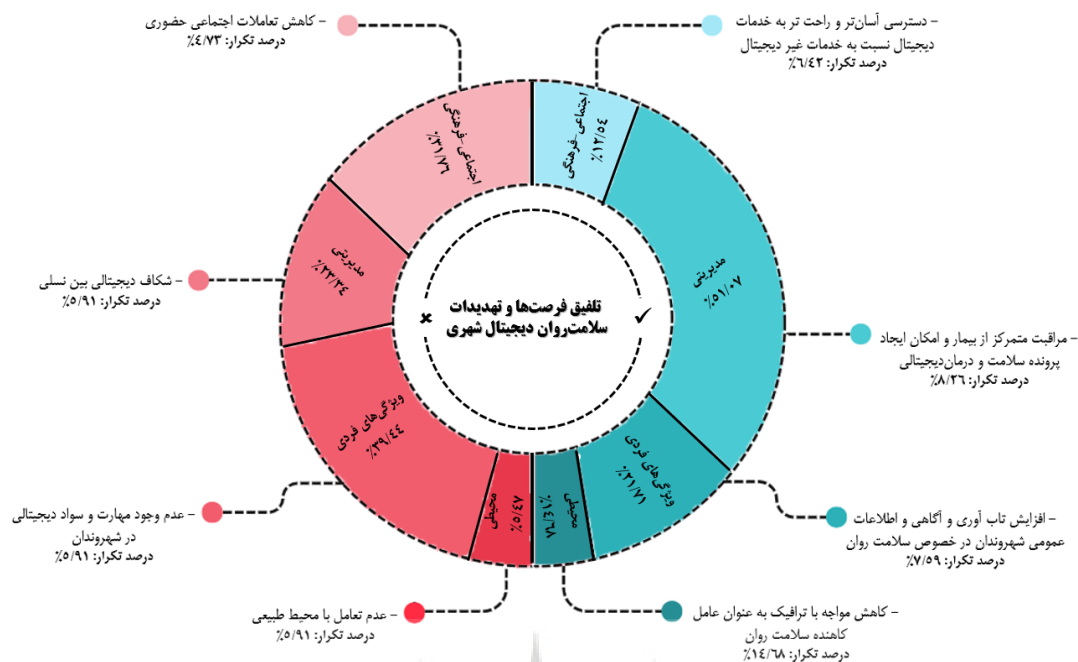
تهدیدات سلامت روان دیجیتال شهری، ناشی از عوامل پیچیده و چندوجهی هستند و شهرهای ایران نیازمند رویکردی جامع و هماهنگ برای مقابله با آن‌ها می‌باشند. با توجه به سهم بالای ویژگی‌های فردی در ایجاد تهدیدات، آموزش و ارتقاء سواد دیجیتالی شهروندان باید در اولویت سیاست‌گذاران شهری قرار گیرد. همچنین، تدوین قوانین و مقررات مناسب برای حفظ حریم خصوصی و امنیت کاربران، توسعه زیرساخت‌های لازم برای دسترسی عادلانه به فناوری‌های دیجیتال و ترویج استفاده نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. علاوه بر این، ایجاد فضاهای عمومی و محیط‌های طبیعی جذاب می‌تواند به افزایش تعاملات اجتماعی حضوری و کاهش وابستگی به فضای مجازی کمک کند. با اجرای این اقدامات، می‌توان تهدیدات سلامت روان دیجیتال شهری را به حداقل رساند و از فرصت‌های این فناوری‌ها برای ارتقاء کیفیت زندگی شهروندان بهره‌مند شد.

در سوی دیگر، ویژگی‌های فردی، نقش مهمی در تعیین میزان بهره‌مندی شهروندان از خدمات سلامت روان دیجیتال و آسیب‌پذیری آنان در برابر خطرات این حوزه ایفا می‌کنند. فرصت‌های فردی، بیشتر بر افزایش تاب‌آوری و آگاهی و اطلاعات عمومی شهروندان در خصوص سلامت روان تأکید دارد. اما در مقابل، چالش‌های فردی، عمدتاً بر عدم وجود مهارت و سواد دیجیتالی در شهروندان دلالت دارد.

بعد اجتماعی-فرهنگی، نقش مهمی در شکل‌دهی به نگرش و رفتار شهروندان در قبال فناوری‌های دیجیتال ایفا می‌کنند. فرصت‌های اجتماعی-فرهنگی، بیشتر بر دسترسی آسان‌تر و راحت‌تر به خدمات دیجیتال نسبت به خدمات غیردیجیتال دلالت دارند. اما در مقابل، تهدیدات اجتماعی-فرهنگی، عمدتاً بر کاهش تعاملات اجتماعی حضوری تأکید دارند. درنهایت مقوله محیطی، دارای اهمیت است.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که اگرچه فناوری‌های دیجیتال پتانسیل قابل‌توجهی برای بهبود دسترسی به خدمات سلامت روان، افزایش آگاهی عمومی و توانمندسازی افراد دارند، اما در صورت عدم مدیریت صحیح و توجه به چالش‌های موجود، می‌توانند پیامدهای منفی قابل‌توجهی بر سلامت روان جامعه داشته باشند. با در نظر گرفتن فرصت‌ها و چالش‌های شناسایی‌شده، می‌توان گام‌های مؤثری در جهت ارتقاء سلامت روان شهروندان و ایجاد شهرهای سالم‌تر برداشت.

یافته‌های این بخش نشان می‌دهد که عوامل مدیریتی بیشترین سهم را در ایجاد فرصت برای ارتقاء سلامت روان دیجیتال شهری در ایران دارند.

شکل ۲. تلفیق فرصت‌ها و تهدیدات سلامت روان دیجیتال شهری

مصاحبه‌های عمیق با متخصصان و سیاست‌گذاران، توانسته است انطباق بیشتری با شرایط ایران ارائه دهد. این موضوع سبب شده است یافته‌های این پژوهش به‌طور عملی نیز بتواند راهکارهای سیاستی و کاربردی را برای تصمیم‌گیرندگان فراهم کند.

مقایسه یافته‌های این پژوهش که مبتنی بر مرور مطالعات داخلی و دیدگاه متخصصان ایرانی است، با یافته‌های مغانی رحیمی و همکارانش^۱ در سال ۱۴۰۴ که مروری بر ادبیات جهانی داشته‌اند، نشان می‌دهد، متخصصان داخلی بیشترین سهم تهدیدات سلامت روان دیجیتال را به ویژگی‌های فردی اختصاص داده‌اند. این موضوع بیان‌گر اهمیت مهارت‌ها و سواد دیجیتال پایین و چالش‌هایی چون اعتیاد به فناوری، کاهش فعالیت بدنی و دشواری سازگاری سالمندان در داخل کشور است. اما در مقابل، بررسی مطالعات جهانی نشان می‌دهد که عوامل مدیریتی و به‌ویژه خطرات سایبری در سایر کشورها نقش اساسی در تهدید سلامت روان دارند. همچنین مطالعات جهانی فضای دیجیتال را بیشتر در بعد اجتماعی و فرهنگی ایجادکننده فرصت می

تحلیل تطبیقی یافته‌های این پژوهش با مطالعات پیشین نشان می‌دهد که اغلب تحقیقات موجود از منظر نظری در حوزه سلامت روان دیجیتال شهری تمرکز خود را بر جنبه‌های مشخص و محدودی از این حوزه قرار داده‌اند. به عنوان مثال، بسیاری از مطالعات صرفاً به بررسی میزان پذیرش فناوری‌های نوین توسط گروه‌هایی خاص همچون سالمندان، کودکان و نوجوانان و تمرکز بر یک فناوری دیجیتال خاص و پیامدهای آن در حوزه سلامت روان تمرکز کرده‌اند. در مقابل، پژوهش حاضر با استفاده از مرور نظام‌مند مجموعه وسیعی از مطالعات پیشین، علاوه بر شناسایی تهدیدات و ظرفیت‌ها، آن‌ها را در قالب چهار دسته مدیریتی، اجتماعی-فرهنگی، ویژگی‌های فردی و محیطی دسته‌بندی کرده است؛ درحالی که در بسیاری از مطالعات پیشین، فقدان چنین رویکرد بین‌رشته‌ای و تلفیقی باعث شده تحولات دیجیتال یا صرفاً در قالب تهدید یا تنها به‌عنوان فرصت طرح شوند. علاوه‌براین، پژوهش حاضر از منظر عملی با تلفیق نتایج حاصل از تحلیل نظام‌مند اسناد و پژوهش‌های پیشین با

¹ Moghani Rahimi et al., 2025

چالش اصلی پیاده‌سازی در زمینه‌های شهری است (Kallakuri et al., 2024). در مطالعات دیگر نیز نشان داده‌اند که فناوری‌های دیجیتال، فرصت‌هایی برای ارتقاء سلامت روان شهری فراهم می‌کنند، اما هم‌زمان چالش‌هایی مانند نابرابری در مهارت‌های دیجیتال، اعتیاد دیجیتال و انزوای اجتماعی به وجود می‌آورند که منطبق بر یافته‌های پژوهش حاضر می‌باشد (Mwavua et al., 2023)؛ (Fuster- Mukherjee et al., 2024)؛ (Casanovas et al., 2024). این مطالعات در مجموع نشان می‌دهند که فناوری‌های دیجیتال می‌توانند علاوه بر اینکه فرصت‌های قابل‌توجهی برای بهبود سلامت روان و دسترسی به خدمات روان‌شناختی فراهم کنند، چالش‌هایی مانند اضطراب و اعتیاد دیجیتال و انزوای اجتماعی ایجاد می‌کنند. اما پژوهش حاضر با تمرکز بر ایران، ضمن تأیید روندهای جهانی، مزیت اصلی خود را در ارائه چارچوب بومی و تطبیقی برای مدیریت فرصت‌ها و چالش‌ها دارد. درحالی‌که مطالعات خارجی عمدتاً بر کشورهای پیشرفته متمرکز بوده‌اند، این مطالعه ویژگی‌های فرهنگی، اجتماعی، مدیریتی، فردی و محیطی ایران را لحاظ کرده و نشان می‌دهد که مداخلات دیجیتال در محیط شهری ایران چگونه می‌تواند هم‌زمان اثرات مثبت و منفی را تعدیل کند. به این ترتیب، یافته‌های این پژوهش علاوه بر تقویت اعتبار علمی در سطح جهانی، سهم قابل‌توجهی در پیشبرد دانش و عمل در حوزه سلامت روان دیجیتال شهری در ایران ایفا کند.

۶ جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

استفاده از فرصت‌ها و غلبه بر چالش‌های دیجیتال در جهت ارتقاء سلامت روان در جامعه برای برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران شهری موضوع بسیار پراهمیتی است. به همین منظور این پژوهش با هدف شناسایی و تحلیل فرصت‌ها و چالش‌های مرتبط با سلامت روان دیجیتال در ایران انجام شده است.

دانند، اما متخصصان داخلی فرصت‌ها را در بعد مدیریتی ازجمله امکان ایجاد پرونده سلامت دیجیتال مورد توجه قرار داده‌اند. به عبارتی در سطح جهانی، بعد مدیریتی و اجتماعی-فرهنگی اهمیت بیشتری دارد؛ درحالی‌که در داخل کشور بعد فردی و مدیریتی بیشتر خودنمایی می‌کند. نگرش جهانی پوشش گسترده‌تر و تمرکز ویژه بر مدیریت و مداخلات سازمانی دارد؛ درحالی‌که در ایران بیشتر تأکید بر جنبه‌های آموزشی، فرهنگی و فردی است. این تفاوت‌ها به احتمال زیاد ناشی از تفاوت در زیرساخت‌های فناوری، سطح سواد دیجیتال شهروندان و تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی بین ایران و جهان است.

یافته‌های این پژوهش در مقایسه با پژوهش‌های پیشین جهانی نشان می‌دهد که بسیاری از چالش‌ها و فرصت‌های سلامت روان دیجیتال شهری در ایران، با پژوهش‌های جهانی در این حوزه هماهنگی دارند. چنانکه پاسوس و همکارانش در پژوهش خود تأکید کرده‌اند که نابرابری در مهارت‌های دیجیتال مهم‌ترین مانع موفقیت مداخلات سلامت روان دیجیتال شهری به‌شمار می‌رود. بنابراین یافته‌های این پژوهش هم‌راستا با این نتایج می‌باشد (Passos et al., 2022). همچنین، فرصت‌های شناسایی‌شده در پژوهش حاضر، ازجمله دسترسی آسان‌تر و راحت‌تر به خدمات دیجیتال و تسریع در شروع درمان و بهبود در عین وجود چالش‌هایی مانند اعتیاد و وابستگی به فناوری‌های دیجیتال و اختلالات خواب، با تحلیل‌هایی کمبریج در سال ۲۰۲۱ هم‌راستا است (Cambridge, 2021). افزون بر این، تأکید این پژوهش مبنی بر ضرورت استفاده از فناوری سلامت روان در شهرها و پتانسیل قابل‌توجه آن برای بهبود دسترسی و کیفیت خدمات سلامت روان در محیط‌های شهری، با نتایج پژوهش کالاکوری و همکارانش در سال ۲۰۲۴ مطابقت دارد که نشان می‌دهند، فناوری سلامت روان دیجیتال شهری ظرفیت بهبود دسترسی و کیفیت خدمات را دارد، اما موانع فرهنگی، زیرساختی و پذیرش کاربران همچنان

چالش‌ها فرصت‌ها، سهم قابل توجهی در پیشبرد دانش و عمل در حوزه سلامت روان دیجیتال شهری در ایران ایفا می‌کند.

در نتیجه اگرچه فناوری‌های دیجیتال پتانسیل قابل توجهی برای بهبود دسترسی به خدمات سلامت روان، افزایش آگاهی عمومی و توانمندسازی افراد دارند، اما در صورت عدم مدیریت صحیح و توجه به چالش‌های موجود، می‌توانند پیامدهای منفی قابل توجهی بر سلامت روان جامعه شهری داشته باشند. سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان شهری با سعی در جهت کاهش چالش‌هایی مانند: کاهش تعاملات اجتماعی حضوری، شکاف دیجیتالی بین نسلی، عدم وجود مهارت و سواد دیجیتالی و کاهش تعامل با محیط طبیعی و بهره‌مندی از فرصت‌هایی مانند: دسترسی آسان‌تر به خدمات دیجیتال، مراقبت متمرکز از بیمار و امکان ایجاد پرونده سلامت دیجیتال، افزایش تاب‌آوری و آگاهی و اطلاعات عمومی شهروندان در خصوص سلامت روان و کاهش مواجهه با ترافیک به‌عنوان یک عامل کاهنده سلامت روان، می‌توانند سلامت روان دیجیتال شهروندان را تا حد بسیاری ارتقا دهند.

این پژوهش با محدودیت‌هایی نیز مواجه بوده است. مرور سیستماتیک مطالعات داخلی در زمینه سلامت روان دیجیتال در محیط‌های شهری ایران با دشواری‌هایی همراه بود؛ زیرا تمامی مطالعات مرتبط به‌صورت منسجم در پایگاه‌های داخلی در دسترس نبوده و امکان جامع‌نبودن مرور وجود دارد. همچنین، امکان انجام مصاحبه با بیماران فراهم نشد و صرفاً دیدگاه متخصصان جمع‌آوری گردید. بنابراین، پژوهش‌های آینده می‌توانند با گسترش دامنه نمونه‌گیری و استفاده از روش‌های متنوع‌تر کیفی و کمی به شناسایی جامع‌تر فرصت‌ها و چالش‌های سلامت روان دیجیتال در شهرهای ایران بپردازند.

تقدیر و تشکر

این پژوهش مستخرج از طرح پژوهشی با عنوان «آینده سلامت روان شهروندان تهرانی با تأکید بر تهدیدات و درمان‌های دیجیتال» با مدیریت

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد، عوامل مدیریتی نقش اساسی در شهرهای ایران دارند. فرصت‌های مدیریتی، عمدتاً بر امکان مراقبت متمرکز از بیمار تأکید دارد. این در حالی است که تهدیدات مدیریتی، بیشتر بر شکاف دیجیتالی بین‌نسلی دلالت دارد. از سوی دیگر، ویژگی‌های فردی، نقش مهمی در تعیین میزان بهره‌مندی شهروندان از خدمات سلامت روان دیجیتال و آسیب‌پذیری آنان در برابر خطرات این حوزه ایفا می‌کنند. فرصت‌های فردی، بیشتر بر افزایش تاب‌آوری و آگاهی و اطلاعات عمومی شهروندان در خصوص سلامت روان تأکید و در مقابل، چالش‌های فردی، عمدتاً بر عدم وجود مهارت و سواد دیجیتالی در شهروندان دلالت دارد. همچنین مقوله اجتماعی-فرهنگی نقش مهمی در شکل‌دهی به نگرش و رفتار شهروندان ایفا می‌کنند. فرصت‌های اجتماعی-فرهنگی، بیشتر بر دسترسی آسان‌تر و راحت‌تر به خدمات دیجیتال نسبت به خدمات غیردیجیتال دلالت دارند، اما در مقابل، چالش‌های اجتماعی-فرهنگی، عمدتاً بر کاهش تعاملات اجتماعی حضوری تأکید دارند. در نهایت مقوله محیطی در این حوزه دارای اهمیت می‌باشد.

مقایسه یافته‌های این پژوهش با مطالعات پیشین نشان می‌دهد، مطالعات پیشین بیشتر بر جنبه‌های خاصی از سلامت روان دیجیتال (مانند پذیرش فناوری در سالمندان، تأثیر رسانه‌های دیجیتال بر کودکان یا بررسی یک فناوری خاص در حوزه سلامت) تمرکز شده است. در حالی که پژوهش حاضر با بررسی هم‌زمان فرصت‌ها و تهدیدات دیجیتالی‌شدن در حوزه سلامت روان شهری و توجه به تعامل پیچیده بین این عوامل، دیدگاهی جامع ارائه می‌دهد. همچنین، تلفیق نتایج حاصل از مرور نظام‌مند مطالعات پیشین با یافته‌های مصاحبه‌های عمیق با متخصصان و پژوهشگران، امکان استفاده برای سیاست‌گذاران و ارائه راهکارهای عملی را فراهم می‌کند. این پژوهش با ارائه یک تحلیل جامع، یکپارچه و مبتنی بر شواهد و با در نظر گرفتن ملاحظات متناسب با شرایط کشور و ارائه مهم‌ترین

مالی تاکنون برای نگارندگان نداشته است، از مرکز مطالعات شهرداری تهران تقدیر و تشکر می نمایم.

نویسنده اول در مرکز مطالعات شهرداری تهران می باشد. با وجود اینکه این طرح پژوهشی هیچ منفعت

منابع

- Aghdasi, A., & Mahmoudi, I. (2012). Investigating the relationship between internet use and social isolation (case study: students of Islamic Azad University, Tabriz branch). *Sociological Studies*, 3 (11), 79-92. SID. <https://sid.ir/paper/222476/fa> [In Persian].
- Ahmadi, A., & Salarnejad, A. (2022). Investigating the Impact of Psychological and Technical Factors of Smart Information Technology Adoption on the Digital Resilience of Iran's Healthcare Sector. *Hakim Health Systems Research*, 25 (1), 63-77. <http://hakim.tums.ac.ir/article-1-2174-fa.html>. [In Persian].
- Ahmadi, M., Hatami Nejad, H., & Pourahmad, A., Ziyari, K., & Zangeneh Shahraki, S. (2019). Analysis of urban health right variables (Case study: Bojnourd city). *Urban Planning Geography Research*, 7(2), 285-309. <https://sid.ir/paper/365547/fa>. [In Persian].
- Aqababaiian, H; Moradi, Maryam., & Mir Abbasi, S. (2021). Explaining the status of active governments regarding cyber attacks. *Economic Jurisprudence Studies*, 3 (2), 325-343. <https://sid.ir/paper/962665/fa>. [In Persian].
- Asghar Ahari, M., & Maqami, H. R. (2021). The impact of digital educational technology on improving the quality of life of elderly women in Karaj city. *Clinical Psychology and Personality (Daneshvar Raftar)*, 19(1), 57-65. <https://sid.ir/paper/1044808/fa>. [In Persian].
- Bagheri Lankarani, K. (2023). Promoting digital health literacy: A scoping review. *Culture and Health Promotion Journal*, 7(2), 152-156. <https://civilica.com/doc/1771123>. [In Persian].
- Basakha M., Mohaqeqi Kamal S. H., Pashazadeh H. (2019). Acceptance of Information and Communication Technology by the Elderly People Living in Tehran. *Salmand: Iranian Journal of Ageing* 13 (5), 550-563. [In Persian].
- Baskha, M; Mohagheghi Kamal, S., & Pashazadeh, H. (2019). Investigating the Status of Information and Communication Technology Acceptance among the Elderly in Tehran. **Iranian Journal of Aging*, 13 (5), 550-563. SID. <https://sid.ir/paper/363615/fa>. [In Persian].
- Bauer R, Glenn T, Monteith S, Whybrow P, Bauer M. (2020). Survey of psychiatrist use of digital technology in

- clinical practice. *International Journal of Bipolar Disorders*; 8(1): 1-9.
- Ben-Zeev, D., Beaulieu, A., Guler, J., Larsen, A., & Bawaneh, A. (2024). Readiness for mHealth interventions in Jordan: Refugee camp and urban community survey. *Internet Interventions*, 36, 1-6.
<https://doi.org/10.1016/j.intvent.2024.100746>.
- Butler, A., Hall, H., & Copnell, B. (2016). A guide to writing a qualitative systematic review protocol to enhance evidence-based practice in nursing and health care. *Worldviews on Evidence-Based Nursing*, 13(3), 241-249.
<https://doi.org/10.1111/wvn.12134>
- Cambridge University Press. (2021). *Digital mental health*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ebadi, N. and Piranejad, A. (2014). E-Governance in Municipalities: Studying the Iranian Municipalities' Portals. *Journal of Public Administration*, 6(2), 265-288. doi: 10.22059/jipa.2014.50766. [In Persian].
- Epting, S. (2021). Vulnerable groups, virtual cities, and social isolation. *Technology in Society*, 67, 101711.
<https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2021.101711>.
- Eslami Shahrabaki, M., Ahmadi, A., Sabahi, A., & Salehi, P. (2020). Evaluation of digital media usage and its relationship with behavioral disorders in children. *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences*, 30(189), 158-163.
<https://sid.ir/paper/962041/fa>. [In Persian].
- Ezzati Arasteh Pour, F., Aliahmadi Jeshfaghani, H. (2018). A Review of the Ethical Challenges in Health Technologies (Case Study: Digital Health Technologies). *IJMEHM*, 11 :397-416. URL:
<http://ijme.tums.ac.ir/article-1-6050-fa.html>
- Fiske, A., Schneider, A., McLennan, S., Karapetyan, S., & Buyx, A. (2021). Impact of COVID-19 on patient health and self-care practices: A mixed-methods survey with German patients. *BMJ Open*, 11(9), 1-9.
<https://doi.org/10.1136/bmjopen-2021-051167>.
- Fuster-Casnovas, A., Miró Catalina, Q., Vidal-Alaball, J., Escalé-Besa, A., & Carrión, C. (2024). eHealth in the Management of Depressive Episodes in Catalonia's Primary Care From 2017 to 2022: Retrospective Observational Study. *JMIR mental health*, 11, e52816.
<https://doi.org/10.2196/52816>.
- Gómez-Restrepo C, Marroquín-Rivera A, Calvo-Valderrama M, Ospina-Pinillos L, Stanislaus Sureshkumar D, Bird V. (2022). Stakeholder perspectives on a patient-centred

- intervention (DIALOG+) for adolescents with common mental disorders in Colombia: A qualitative study. *Journal of PLOS ONE*; 17(8): 1-15.
- Gruebner O, van Haasteren A, Hug A, Elayan S, Sykora M, Albanese E, von Rhein M. (2023). Mental health challenges and digital platform opportunities in patients and families affected by pediatric neuromuscular diseases: Experiences from Switzerland. *Journal of Digital Health*, 9: 1-11.
- Hamedi-Nasab, S., & Bakhshi-Parikhani, S. (2021). Presenting a model for digital citizen components in Birjand County. *Technology Growth*, 17(68), 34-41.
<https://sid.ir/paper/964504/fa>. [In Persian].
- Hull T, Malgaroli M, Connolly P, Feuerstein S, Simon N. Two-way messaging therapy for depression and anxiety: longitudinal response trajectories. *Journal of BMC psychiatry*; 20: 1-12, 2020.
- Hyry, J., Karppinen, P., Kobayashi, T., & Anzai, D. (2024). Preliminary study on wellbeing and healthcare services needs in Japan and Finland for telehealth solutions based on dwelling. In *Nordic Conference on Digital Health and Wireless Solutions* (pp. 66-78). Cham: Springer Nature Switzerland.
- Kallakuri, S., Gara, S., Godi, M., Yatirajula, S. K., Paslawar, S., Daniel, M., ... & Maulik, P. K. (2024). Learnings from implementation of technology-enabled mental health interventions in India: implementation report. *JMIR Medical Informatics*, 12, e47504.
- Karimi Takloo, S, Tahouri, A., & Darvish, M. (2023). Analyzing the interactive effect of disruptive enablers of digital innovation in the health sector. *Health Information Management*, 20 (3), 126-134.
10.48305/him.2024.42029.1135. [In Persian].
- Lal, S., Gleeson, J., Rivard, L., D'Alfonso, S., Joobar, R., Malla, A., & Alvarez-Jimenez, M. (2020). Adaptation of a digital health innovation to prevent relapse and support recovery in youth receiving services for first-episode psychosis: Results from the Horyzons-Canada Phase 1 study. *JMIR Formative Research*, 4(10), 1-17.
<https://doi.org/10.2196/19887>.
- LaMonica, H. M., Roberts, A. E., Lee, G. Y., Davenport, T. A., & Hickie, I. B. (2021). Privacy practices of health information technologies: Privacy policy risk assessment study and proposed guidelines. *Journal of Medical Internet Research*, 23(9), 1-14.
<https://doi.org/10.2196/26317>.

- Mensa-Kwao A, Sub Cuc I, Concepcion T, Kemp C, Hughsam M, Sinha M, Collins P. (2024). A mixed methods analysis of youth mental health intervention feasibility and acceptability in a North American city: Perspectives from Seattle, Washington. *Journal of PLOS ONE*; 19(3): 1-21.
- Metcalf O, Gibson K, Fredrickson J, Finlayson-Short L, Varker T, O'Donnell M. (2023). Design, development and randomised controlled trial protocol of a smartphone-delivered version of 'SOLAR' for emergency service workers to manage stress and trauma. *Journal of BMJ Open*; 13(2): 1-6.
- Mirzapour, A., Tavasoli, Z., Meghdari, Z., Bagheri, Z. (2023). Review of New Technologies in the Field of Digital Health and Provide a New Pattern of Health Technology Classification. *Clin Exc*, 13 (2) :55-65. [In Persian].
- Moghani Rahimi, K. and rabbani, T. (2025). Foresighted Policy-Making for Digital Mental Health in Tehran City. (e228241). *Geographical planning of space quarterly journal*, 15(2). doi: 10.30488/gps.2025.523905.3846
- Moghani Rahimi, K., Hosseini Azarkharani, F. S., & Fattahi, S. (2025, February). Exploring the concept of urban digital mental health. In *Proceedings of the International Conference on Hekmat-Based Architecture, Urban Development, Art, Industrial Design, Construction and Technology (Iran)*.
- Moghani Rahimi, Khatereh; Hosseini Azarkhavarani, Fatemeh Sadat; Saremi, Hamidreza; and Safavi, Seyed Ali. (2025). Identifying Digital Threats and Treatments in the Field of Urban Mental Health. *Urban Economics and Planning*, e221605. <https://doi.org/10.22034/uep.2025.508881.1602>
- Mukherjee, A., Yatirajula, S. K., Kallakuri, S., Paslawar, S., Lempp, H., Raman, U., Essue, B. M., Sagar, R., Singh, R., Peiris, D., Norton, R., Thornicroft, G., & Maulik, P. K. (2024). Using formative research to inform a mental health intervention for adolescents living in Indian slums: the ARTEMIS study. *Child and adolescent psychiatry and mental health*, 18(1), 14. <https://doi.org/10.1186/s13034-024-00704-4>
- Mwavua S, Ngunu C, Gitonga I, Royea A, Henia D, Chitayi B, Kumar M. (2023). Development of a digital mental health platform in the era of COVID-19 pandemic in Kenya: Findings and implications. *Journal of PAMJ-One Health*; 11(7): 1-13.
- Mwavua, S., Ngunu, C., Gitonga, I., Royea, A., Henia, D., Chitayi, B., ... & Kumar, M. (2023). Development of a digital mental health platform in the era of COVID-19 pandemic in Kenya: findings and implications. *PAMJ-One Health*, 11(7).

- Nasiri, B. (2022). Identifying and analyzing the components affecting the life-style of digital families in Tehran. *Cultural-Communication Studies*, 23(58), 269-296. SID.
<https://sid.ir/paper/1039065/fa>. [In Persian].
- Nelson B, Peiper N, Forman-Hoffman V. (2024). Digital mental health interventions as stand-alone vs. augmented treatment as usual. *Journal of BMC public health*; 24(1): 1-11.
- Ortiz, R., Southwick, L., Schneider, R., Klinger, E. V., Pelullo, A., Guntuku, S. C., Merchant, R. M., & Agarwal, A. K. (2021). Improving mood through community connection and resources using an interactive digital platform: Development and usability study. *JMIR Mental Health*, 8(2), 1-10.
<https://doi.org/10.2196/25834>.
- Passos, I. C., Mwangi, B., & Kapczynski, F. (2022). *Digital mental health: A practitioner's guide*. Cham: Springer.
- Patel, S. P., Sun, E., Reinhardt, A., Geevarghese, S., He, S., & Gazmararian, J. A. (2022). Social determinants of digital health adoption: Pilot cross-sectional survey. *JMIR Formative Research*, 6(12), 1-11.
<https://doi.org/10.2196/39647>.
- Payab, E. (2022). The Process of Applying Information & Communication Technology Criteria in Urban Spaces (Case Study: Eram Pedestrian, Hamedan). *Haft Hesar Environmental Studies*, 11 (41), 109-120.
<http://dx.doi.org/10.52547/hafthesar.11.41.9>. [In Persian].
- Pourahmad, A., Farhadi, A., Ghorbani, R., & Doroudinia, A. (2018). The impact of urban landscapes on citizens' mental health (Case study: Districts 2 and 9 of Tehran). *Sustainable City Quarterly*, 1(3), 17-33. [In Persian].
- Ramazanpour Karizaki, M., Saraei, M. H., Esteghlal, A., Almodaresi, S. A., & Hatami Nasab, S. H. (2023). Explanation of spatial-physical indicators of a smart city (Case study: Torbat Heydariyeh city). *Urban Space and Social Life*, 2(4), 73-92.
<https://doi.org/10.22034/jprd.2023.16429>. [In Persian].
- Ranjbaria, B., Rostaei Shahrivar, & Pourmohammadi, M. R. (2018). Analysis of factors affecting sustainable urban development with an emphasis on the digital divide using fuzzy MICMAC method (Case study: Tabriz 2018). *Human Geography Researches*, 50(4), 891-905.
<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20086296.1397.50.4.7.6>. [In Persian].
- Rojas G, Martínez V, Martínez P, Franco P, Jiménez-Molina Á. (2019). Improving mental health care in developing countries through digital technologies: A mini narrative review of the Chilean case. *Journal of Frontiers in Public Health*;7: 1-9.

- Sadeqinezhad, M., behyan, S., haghghatian, M. (2022). Relationship between intergenerational digital divide with social health and lifestyle on prevention of social harms in high school students in Kerman, Journal of Crime Prevention Studies, 17(62), 67-87. magiran.com/p2417618. [In Persian].
- Salemi, A., Khaniki, H., Habib Sabouri KhosrowShahi, H. and Hashemi, S. (2022). A Path Analysis on Media Health Literacy and its relation to Social Media Consumption in Tehran. New Media Studies, 8(29), 74-41. doi: 10.22054/nms.2022.62608.1258. [In Persian].
- Shahryari, H., & Rahbar, S. (2023). Digital Citizen and Its Relationship with the Government in the Digital Age (With a Look at Objective Examples). Political and International Approaches, 14 (4), 229-253. <https://doi.org/10.48308/piaj.2023.229679.1317>. [In Persian].
- Sharma-Misra S, Maru M, Tomita A, Paruk S. (2023). Access and use of digital technology by patients with psychosis at a hospital in South Africa. The South African Journal of Psychiatry: SAJP, Journal of the Society of Psychiatrists of South Africa; 29(1): 1-6.
- Sheydayi, A., & Dadashpoor, H. (2023). Conducting qualitative content analysis in urban planning research and urban studies. Habitat International, 139, 102878. <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2023.102878>
- Siddiqui F, Varghese D, Singh P, Bayyavarapu S, Lindsay S, Chandrasekara D, Olivier P. (2023). Exploring the digital support needs of caregivers of people with serious mental illness. In Proceedings of the 2023 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems; 1-16.
- Tajeddin, M. B. (2013). Social trust and its influencing social factors (Case study: Staff of Islamic Azad University East Tehran branch). Iranian Sociological Studies, 8(3), 21-42. [In Persian].
- Tehrani, H., Gholian Aval, M. and Abdollahi, M. (2020). Digital Technology: A New Approach to Improve Maternal Health. Navid No, 23(Supplement), 35-42. doi: 10.22038/nnj.2020.47192.1204. [In Persian].
- Tehrani, H., Ghalian-Avval, M., & Abdollahi, M. (2020). Digital technology: A novel approach to improving maternal health. Navid Now, 23(Special Issue), 35-42. 10.22038/nnj.2020.47192.1204. [In Persian].
- Venegas M, Brooks J, Myers A, Storm M, Fortuna K. (2022). Peer support specialists and service users'

- perspectives on privacy, confidentiality, and security of digital mental health. *Journal of IEEE Pervasive Computing*; 21(2): 41-50.
- Wang, H., Wu, W., & Wu, Y. J. (2021). How does the citizens' behavioral intention to use digital technology in smart cities affect their mental health during the COVID-19 pandemic? In *Research and Innovation Forum 2021: Managing continuity, innovation, and change in the post-COVID world: Technology, politics and society* (pp. 25-34). Springer International Publishing.
- Yue H, Mail V, DiSalvo M, Borba C, Piechniczek-Buczek J, Yule A. (2022). Patient preferences for patient portal-based telepsychiatry in a safety net hospital setting during COVID-19: Cross-sectional study. *Journal of JMIR Formative Research*; 6(1): 1-9.
- Zamani Farahani, P., Zamani Moghadam, A., & Ghorchian, N.-Q. (2019). Investigating and determining the factors affecting life skills among the digital generation. *Teaching and Learning Research Journal*, 14(59), 105-116
- <https://civilica.com/doc/1623468> [In Persian].
- Zhu S, Hu Y, Qi D, Qin N, Chi X, Luo J, Wu J, Huang H, Wu Q, Yu L, Ni S, Hamilton K, Tse S. (2023). Single-session intervention on growth mindset on negative emotions for university student mental health (U-SIGMA): A protocol of two-armed randomized controlled trial. *Journal of Trials*; 24(1): 1-10

